

Deloitte.

Helhedsindsats for udsatte familie Evaluering

November 2017

Indhold

Resumé	3
Projektets rammer	3
Familierne i projektet – karakteristika og udvikling	3
Hypoteser om virksomme mekanismer ift. beskæftigelse	4
1 Indledning	8
1.1 Afsættet for projektet	8
1.2 Datagrundlag og metode	9
1.3 Indhold og opbygning af evalueringen	10
2 Projektmodellen: Den helhedsorienterede indsats	12
2.1 Tværgående forankring	13
2.2 Fælles redskaber	13
2.3 Tværfaglige projektteams og familiekoordinatorer	14
2.4 Inddragelse af fageksperter	15
2.5 Inddragelse af civilsamfund	15
2.6 Løbende opfølgning	16
3 Familierne i projektet	17
3.1 Familierne i projektet	18
3.2 Familiernes sammensætning	18
3.3 De voksnes beskæftigelsesstatus og forsørgelsesgrad	21
3.4 Beskæftigelse for de voksne i projektperioden	22
3.5 Virksomhedsrettede indsatser	24
3.6 Funktionsniveau – voksne	27
3.7 Trivsel – de voksne	30
3.8 Funktionsniveau – børn	31
3.9 Trivsel – børn	33
3.10 Fritidsjob og beskæftigelse for de unge (14-17 år)	35
4 Hypoteser om virksomme mekanismer	38
4.1 Udvalgelse af succescases	38
4.2 Stabilisering understøtter tidlig beskæftigelsesindsats	41
4.3 De fire hypoteser i overblik	43
4.4 Hypotese 1: Én kontaktperson og kontinuitet i sagen	45
4.5 Hypotese 2: Mening og retning for den enkelte voksne	49
4.6 Hypotese 3: Fælles mål i én plan for familie og beskæftigelse	53
4.7 Hypotese 4: Håndtering af borgerens oplevede barrierer	56

Resumé

Med afsæt i kontanthjælpsreformen igangsatte Beskæftigelsesministeriet med inddragelse af Socialministeriet i 2014 projektet *Helhedsindsats for udsatte familier*. Projektet tager afsæt i kontanthjælpsreformens fokus på, at udsatte kontanthjælpsmodtagere skal mødes med klare krav og forventninger og sikres en tværfaglig og helhedsorienteret indsats.

Projektets målgruppe er udsatte familier, hvor én eller begge forældre modtager offentlig forsørgelse, og hvor familien har komplekse og sammensatte problemer af social, helbredsmæssig og/eller beskæftigelsesmæssig karakter, der involverer flere forvaltninger og indsatsområder i kommunen.

Formålet er gennem et helhedssyn på udsatte familier at sætte ind overfor problemer i familier som helhed, så familierne kan få hverdagen, økonomien og familielivet til at hænge sammen. Projektet skal samtidig sikre en bedre trivsel for det enkelte familiemedlem og understøtte, at forældrene gradvist får større tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet.

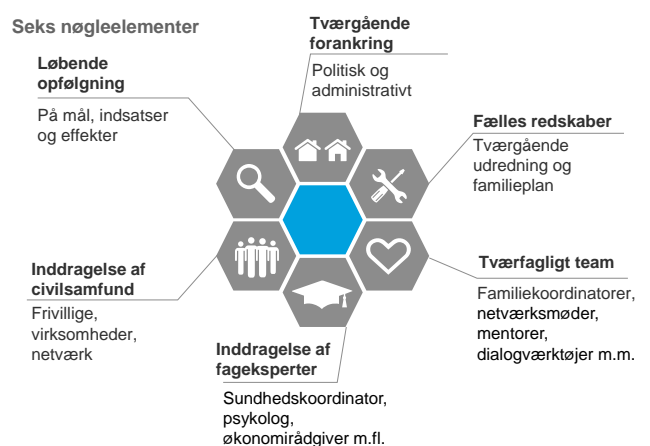
Projektets rammer

Den *helhedsorienterede indsats* har i løbet af projektperioden været centreret omkring seks nøgleelementer i form af tværgående forankring (politisk og administrativt), anvendelse af fælles redskaber (tværgående udredning og familieplan), tværfaglige teams (familiekoordinatorer og netværksmøder), inddragelse af fageksperter (fx økonomisk rådgiver), inddragelse af civilsamfund (netværk og frivilligforeninger) samt løbende opfølgning på mål, indsatser og effekter i arbejdet med familierne.

Projektet er gennemført med 10 kommuner og har i løbet af 2014-2016 omfattet 348 familier med i alt 1.252 børn og voksne. Projektets målgruppe er på tværs af kommuner karakteriseret ved at være familier med sammensatte og komplekse problemstillinger med sager i flere afdelinger – som minimum i jobcentret og børne-/familieafdelingen. De voksne i familierne har udover arbejdsløshed typisk psykiske problemer som depression og stress. Børnene/de unge har oftest sociale problemer, der vurderes at hænge sammen med familiens situation.

Familierne i projektet – karakteristika og udvikling

De voksne, der har deltaget i projektet, var i lav grad i beskæftigelse ved deres indtræden i projektet: 50 voksne (10,1 procent) var i beskæftigelse

ved opstart, mens de øvrige 444 (89,9 procent) stod udenfor arbejdsmarkedet.

Sagsbehandlerne faglige vurdering af funktionsniveau for børn og voksne peger på, at børnene/de unge vurderes at have lette til moderate problemer, mens de voksne i højere grad har moderate problemer. De voksne har flest udfordringer i forhold til samfundsliv, psykisk funktionsnedsættelse og socialt liv, mens de i mindre grad har udfordringer i forhold til egenomsorg, mobilitet og fysisk funktionsnedsættelse.

For børnenes vedkommende viser analysen af deres funktionsniveau, at de i lav grad er udfordrede i forhold til deres sundhed, mens det særligt er familieforhold, der fagligt set vurderes som det største problem af familiernes sagsbehandlere, og at forældrene i sig selv er den største udfordring for børnenes udvikling.

Hver fjerde af de voksne, der ikke på forhånd var i beskæftigelse, har i projektperioden haft en eller flere ugers beskæftigelse. For mange i denne gruppe er der tale om kortvarig beskæftigelse. I alt har 17 pct. af de voksne, der ikke på forhånd var i beskæftigelse, i projektperioden haft beskæftigelse af minimum fem ugers varighed.

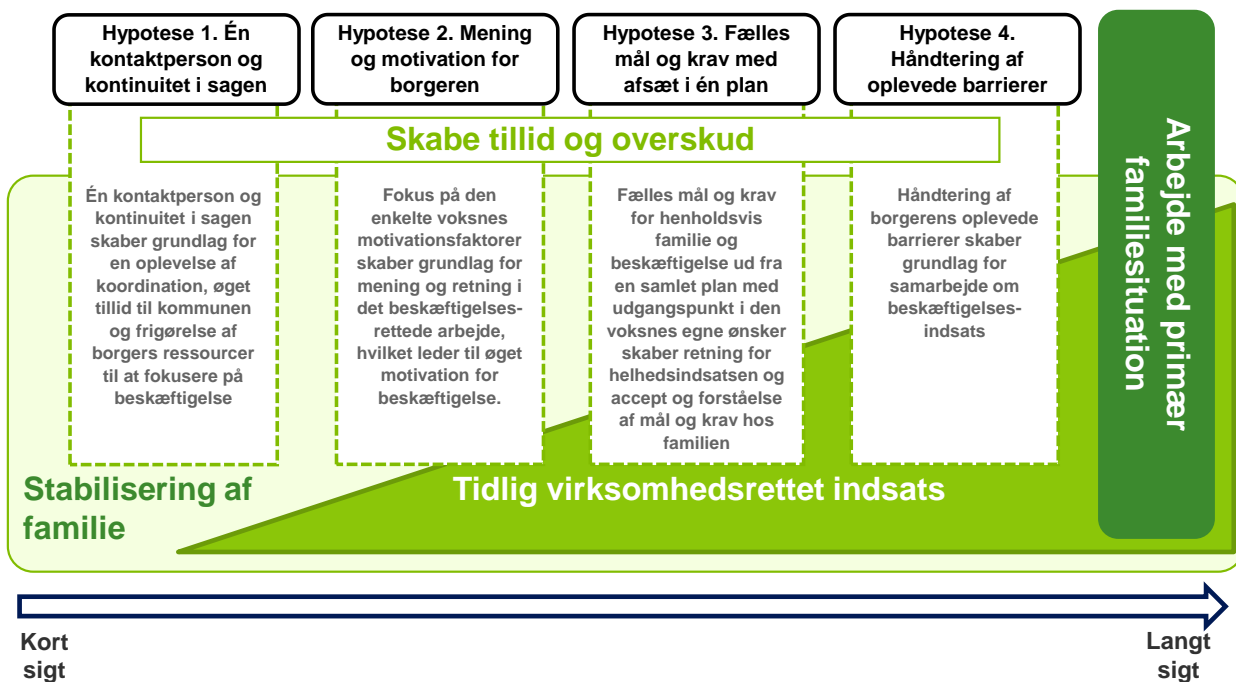
Gruppen af voksne i beskæftigelse har ved indtræden i projektet et bedre funktionsniveau end gruppen, der ikke er i beskæftigelse. De voksne i beskæftigelse har endvidere haft den største gennemsnitlige forbedring af deres samlede funktionsniveau.

Også de voksnes selvvalgte trivsel (WHO-5-score) synes at have en sammenhæng til de voksnes beskæftigelse. Her havde gruppen i beskæftigelse både ved start- og slutmålingen det højeste niveau, ligesom gruppen også i gennemsnit har oplevet den største stigning.

Hypoteser om virksomme mekanismer ift. beskæftigelse

Den kvalitative analyse tager afsæt i en udvælgelse af familier, hvor der har været en positiv udvikling i forhold til beskæftigelse for én eller flere forældre i familien. Formålet hermed er at kunne opstille hypoteser om de virksomme mekanismer, der er til stede i de gennemgåede cases, hvor der er opnået et succesfuldt resultat i forhold til beskæftigelse. På tværs af de 10 deltagerkommuner kan identificeres 38 familier, hvor minimum én voksen i løbet af projektperioden har opnået 10 ugers beskæftigelse. Heraf er udvalgt 27 familier, hvor alle cases som udgangspunkt er søgt afdækket fra familiens eget perspektiv samt fra et kommune-/systemperspektiv.

Den kvalitative analyse af de succesfulde familieforløb giver anledning til at udlede fire hypoteser om, hvordan der med en helhedsorienteret tilgang til udsatte familier med sager i flere forvaltninger kan skabes den nødvendige stabilitet, som er en forudsætning for progression i forhold til beskæftigelse for de voksne. Hypoteserne er illustreret i nedenstående figur:

Familierne i projektets målgruppe har sager i flere forvaltninger, hvilket ofte fra borgerens perspektiv giver en kompleks kommunal organisering med involvering af mange fagpersoner til at løse de enkelte komponenter af sagerne i form af psykiske, sociale, fysiske, familiemæssige og økonomiske udfordringer i familien. Analysen af familiernes sager peger på, at simplicitet i organiseringen, har en væsentlig betydning i forhold til familierne: Én indgang via en familiekoordinator, der som minimum rækker henover familieforvaltningen og beskæftigelsesforvaltningen, koordinerer initiativer fra begge sider og kan træffe beslutninger på begge områder.

Familierne har fortsat brug for den støtte, som flere forvaltninger og flere fagpersoner kan tilbyde. Den kvalitative analyse viser dog, at helhedsindsatsen først og fremmest har brug for at stabilisere familiernes situation for at kunne arbejde målrettet med dem, og at denne stabilisering primært sker via opbyggelsen af en tillidsfuld relation til en familiekoordinator.

En stabilisering kræver ikke en fuld udredning eller løsning af alle problemer, men en målrettet og prioriteret indsats fra én person, som tager fat om de mest umiddelbare hindringer for familien. Ofte kan det være udfordringer som eksempelvis økonomi, bekymringer om huslejen, manglende skole-, dag-, behandlings- eller træningstilbud til børnene, mobilitets- og transportudfordringer, problemer med tænderne, udfordringer i samarbejdet med skole eller dagtilbud eller manglende sammenhæng mellem krav fra familieafdeling og jobcenter (for eksempel samvær på samme tidspunkt som krav om at møde i praktik).

Analysen peger på, at disse hindringer ikke behøver at være løst, for at en stabilisering finder sted. Men at familiekoordinatoren skal sikre, at der tages hensyn til og handles på de udfordringer som familierne selv ser. Dette genererer både en højere grad af tillid til kommunen og et større overskud til at tænke beskæftigelsesrettet.

Stabiliseringen er en nødvendig forudsætning for, at der kan arbejdes med familien i forhold til det beskæftigelsesrettede, men samtidig et udtryk for, at ikke alle problemer skal være løst først. Stabilisering af familien kan som minimum karakteriseres ved:

- Der er taget afsæt i familiens oplevede barrierer for beskæftigelse og taget hånd om disse, fremfor et fokus på at løse problemstillinger, som kommunen definerer.
- Der er opbygget en fælles plan, som medvirker til at sikre, at dialogen mellem familie og kommune ikke er præget af konflikt og gensidig mistillid, men af samarbejde.
- Der er fokus på det enkelte individ i familien med henblik på at øge den enkeltes indre motivation, så udvikling og progression ikke søges drevet gennem ydre motivation (krav, sanktioner, andres forventninger mv.).
- Der er etableret en plan på både kort og langt sigt, med tydelige delmål også på den korte bane, som kan fungere som kontrakt mellem familiekoordinator og familie.
- Der er fastlagt en klar koordination til de øvrige forvaltningsområder omkring børnesagen, så der kan tages de nødvendige hensyn i den beskæftigelsesrettede indsats og skabes ro og sikkerhed for borgeren.

Hvis familiekoordinatoren skal lykkes med den stabiliserende indsats, som beskrevet ovenfor, så vil det oftest være nødvendigt, at koordinatoren har tilstrækkelig tid til den enkelte familie for at kunne lykkes med denne rolle. Det vil således ofte være afgørende, at der er en tilpas balance i antallet af familier, som den enkelte familiekoordinator har i stabiliseringsfasen. I takt med at indsatsen i den enkelte familie rykker ind i næste fase bør der ligeledes være en klar plan for, hvordan familiekoordinatorens intensive støtte gradvist nedjusteres efter stabiliseringsfasen, så familien kan stå på egne ben.

De virksomme mekanismer, der kan medvirke til at understøtte dette, har analysen givet anledning til at opstille følgende 4 hypoteser omkring er:

Hypotese 1. Én kontaktperson og kontinuitet i sagen skaber grundlag for en oplevelse af koordination, øget tillid til kommunen og frigørelse af borgers ressourcer til at fokusere på beskæftigelse.

Analysen peger på, at familiekoordinatorens rolle som familiernes eneste indgang til kommunen er afgørende for at frigøre de nødvendige ressourcer til at arbejde beskæftigelsesrettet. Analysen viser, at borgeren konkret støttes via følgende fem virkninger af den ene indgang:

1. Koordination: Når familiekoordinator overtager denne rolle, slipper borgeren for byrden ved at skulle koordinere mellem forvaltninger og fagpersoner samt sørge for, at informationer deles på tværs.
2. Kontinuitet: At borgeren har den samme sagsbehandler over længere tid i projektet gør, at familierne ikke skal genfortælle deres sag og være nervøse for sagsbehandlerskift, der bryder kontinuiteten i deres sag.
3. Tilgængelighed og tillid: Via den privilegerede adgang til koordinator opbygges en tillidsrelation til kommunen, som familien ikke har oplevet at have før, hvilket ligeledes frigør ressourcer til at tænke beskæftigelsesrettet.
4. Reaktionsevne: At familien oplever, at koordinator reagerer indenfor en rimelig tid på den information, som borgeren afgiver.
5. Inddragelse: At familien oplever, at de bliver taget med på råd og får afløb for de konkrete input, de har i forhold til egen situation og behov for hjælp.

Hypotese 2. Mening for den enkelte voksne giver motivation til fokus på beskæftigelse. Dette fokus skal være med til at skabe en forandring fra ydre motivation som primær driver ift. beskæftigelse til en stærkere indre motivation hos det enkelte individ i familien. De tre ting, der primært motiverer de voksne og er meningskabende for det fremadrettede arbejde med beskæftigelse, er:

1. Beskæftigelse giver et frirum fra familien med fokus på den enkelte forælders egen udvikling og ønsker.
2. Beskæftigelse giver større uafhængighed – økonomisk og fra krav fra systemet.
3. Beskæftigelse skaber struktur på hverdagen og medvirker til at vise forbedringer i forældreevnen.

Hypotese 3. Fælles mål og krav for henholdsvis familie og beskæftigelse ud fra en samlet plan med udgangspunkt i den voksnes egne ønsker skaber retning for helhedsindsatsen og accept og forståelse af mål og krav hos familien. Planen skal sikre, at når der opstilles mål for den beskæftigelsesrettede indsats er de afstemt i forhold til de hensyn, der skal tages i familiesagen. Hensynene fastlægges med udgangspunkt i den voksnes egne ønsker, idet dette er med til at skabe en retning for helhedsindsatsen, som i højere grad accepteres hos familien, som kan se sig selv i de opstillede mål og krav. Analysen peger på, at familierne er mere villige til at samarbejde og arbejde ud fra en fælles plan, og at denne bliver retningsgivende, når særligt tre betingelser er opfyldt:

1. Fastsættelse af beskæftigelsesmål og -krav sker med udgangspunkt i et familieperspektiv, hvilket skaber retning, der leder til forståelse og accept hos familien.
2. Fastsættelse af beskæftigelsesmål og -krav sker med udgangspunkt i borgers egne ønsker, hvilket skaber retning, der leder til forståelse og accept hos familien.
3. Fastsættelse af mål og krav sker ud fra en samlet plan med en for familien oplevet balance mellem familie- og beskæftigelsesfokus, der sætter retningen og leder til forståelse og accept hos familien.

Hypotese 4. Håndtering af borgerens oplevede barrierer skaber grundlag for samarbejde om beskæftigelsesindsats. Særligt fire forhold gør sig gældende i forhold til en hurtig og effektiv håndtering af borgerens oplevede barrierer som afsæt for tidlig iværksættelse af beskæftigelsesrettede indsatser:

1. At familiekoordinatoren/kommunen udviser forståelse for familiens situation ud fra et samlet helhedssyn og kan balancere hensyn til både familie- og jobperspektivet.
2. At familiekoordinatoren/kommunen hjælper familien med at skabe overblik over sin situation og hjælper til at prioritere ud fra, hvad der kan løses på henholdsvis kort og lang sigt.
3. At familiekoordinatoren/kommunen aktivt og hurtigt tager del i at afhjælpe de problemer, der fylder mest på den korte bane.
4. At familiekoordinatoren/kommunen sørger for, at tidlig italesættelse og iværksættelse af virksomhedsrettede indsatser følger umiddelbart efter håndteringen af de oplevede barrierer, under hensyntagen til familieperspektivet, men uden en forventning om, at alle problemer skal være udredt og løst, før der kan arbejdes

1 Indledning

Med afsæt i kontanthjælpsreformen igangsatte Beskæftigelsesministeriet med inddragelse af Socialministeriet i 2014 projektet *Helhedsindsats for udsatte familier*. Projektet er gennemført med 10 kommuner og har i løbet af 2014-2016 omfattet 348 familier med i alt 1.252 børn og voksne.

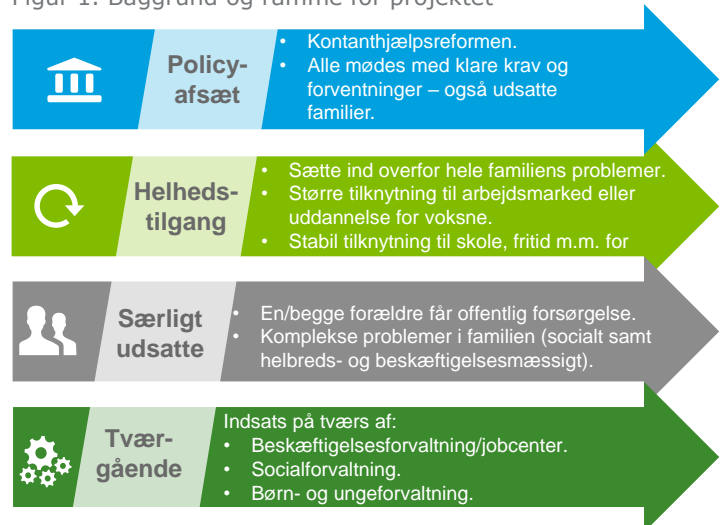
I denne rapport evalueres projektets samlede resultater. Rapporten er delt i to delanalyser: Delanalyse 1 omhandler projektets kvantitative resultater, mens den kvalitative del behandles i delanalyse 2, hvor der gennem en analyse af en række succescases med familier, hvor en eller flere af de voksne har opnået beskæftigelse i projektperioden, udledes hypoteser for virksomme mekanismer for progression.

1.1 Afsættet for projektet

Projekt *Helhedsindsats for udsatte familier* tager udgangspunkt i kontanthjælpsreformens¹ fokus på, at udsatte kontanthjælpsmodtagere skal mødes med klare krav og forventninger og sikres en tværfaglig og helhedsorienteret indsats. En af de grupper, som reformens aftaleparter ønsker at have fokus på, er udsatte familier, hvor én eller begge forældre modtager offentlig forsørgelse, og hvor familien har komplekse og sammensatte problemer af social, helbredsmæssig og/eller beskæftigelsesmæssig karakter, der involverer flere forvaltninger og indsatsområder i kommunen. Størstedelen af borgerne i målgruppen er kontanthjælpsmodtagere. De ti kommuner har selv været ansvarlige for at opstille øvrige inklusions- og eksklusionskriterier, der har skullet gælde i deres projekt lokalt, og som har været bestemmende for visitationsproceduren til projektet. Nogle kommuner har fx valgt at fokusere på et specifikt boligområde i kommunen, andre igen har valgt at fokusere på familier med anbragte børn etc.

Med projektet ønsker man gennem et helhedssyn på udsatte familier at sætte ind overfor problemer i familier som helhed, så familierne kan få hverdagen, økonomien og familielivet til at hænge sammen. Projektet skal samtidig sikre en bedre trivsel for det enkelte familiemedlem og understøtte, at forældrene gradvist får større tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet, og at børnene får en stabil gang i daginstitutioner, har fritidsinteresser og fritidsarbejde og

Figur 1. Baggrund og ramme for projektet

¹ Indgået i april 2013 mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance.

følger skolegang eller ungdomsuddannelse. Projektets baggrund og rammer er opsummeret i figur 1.

Med afsæt i disse mål har projektet skullet tilvejebringe ny viden om metoder og tilgange til samarbejdet i den beskæftigelsesrettede og familierettede indsats for udsatte familier.

I alt 348 familier, svarende til 1.252 borgere, har deltaget i projektet. Familierne omfatter både enlige forsørgere såvel som par, og familierne omfatter ét eller flere børn. Projektet fordeler sig over følgende 10 kommuner: Assens, Brøndby, Furesø, Hedensted, Kolding, Lolland, Randers, Silkeborg, Skive og Thisted.

De 10 kommuner har hver især arbejdet med mellem 20 og 61 familier.

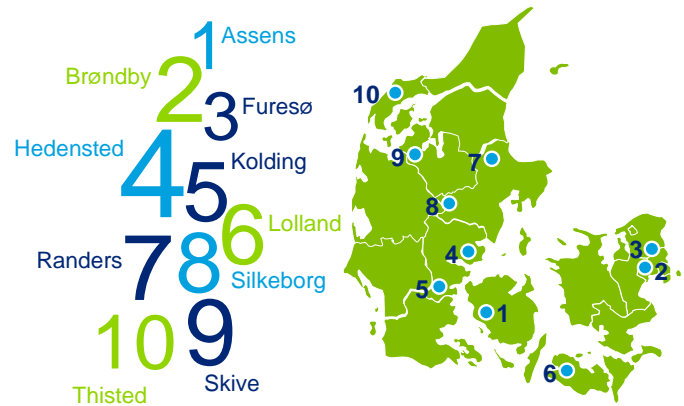
1.2 Datagrundlag og metode

Evalueringen af projektet om *Helhedsindsats for udsatte familier* er baseret på data fra registreringer i projekterne, data fra DREAM-databasen samt kvalitative casestudier af udvalgte familier, der har opnået beskæftigelse i projektperioden (succes-cases).

Den samlede evaluering af projektet *Helhedsindsats for udsatte familier* består af to delanalyser:

- Delanalyse 1 med de kvantitative resultater: I delanalyse 1 evalueres projektets samlede kvantitative resultater, hvor der analyseres på udviklingen i forhold til blandt andet familiernes tilknytning til arbejdsmarked/uddannelse, de voksnes og børnene/de unges funktionsniveau, de voksnes selvvaluerede trivsel, sociale styrker og svagheder for børnene/de unge mv.
- Delanalyse 2 med de kvalitative resultater, der via analysen fører til hypoteser om virksomme mekanismer: I delanalyse 2 søges det via en casebaseret analyse at opstille hypoteser for virksomme mekanismer og drivere for progression i en række succescases med familier, hvor en eller flere af de voksne har opnået beskæftigelse i projektperioden.

Figur 2. Kommuner i projektet

1.2.1 Kvantitative analyser

De kvantitative data omfatter data på de enkelte familiemedlemmer vedrørende de voksnes tilknytning til arbejdsmarkedet og børnenes gang i dagtilbud og skole, indsats i familierne, funktionsniveau og trivsel samt en række baggrundsvariable for familierne. Disse data er indberettet i projektets registreringsværktøj løbende i projektet (se boksen til højre).

Opgørelsen af resultater tager udgangspunkt i en løbende opfølgning på og måling af udviklingen hos de voksne og børnene/de unge i projektet. Der er foretaget opfølgning og registrering på familiernes udvikling hvert kvartal. I projektperioden er der foretaget op til ni målinger per familie.

Den første måling og dermed baselinen for de fleste familier er foretaget i december 2014. Disse familier har ved slutningen af projektet været med i projektet i cirka to år og tre måneder. Alle familier indgår i opgørelsen af resultater i evalueringen, uanset om de har været med fra starten i projektet eller først er kommet til senere. Familier, der er udtrådt af projektet undervejs, er ligeledes med i opgørelsen.

Den kvantitative analyse er delt i to. Først foretages en deskriptiv analyse, der giver en samlet karakteristik af målgruppen, der er arbejdet med i projektet, ud fra projektets datagrundlag. Dernæst går analysen videre til at se på, hvilken udvikling projektets deltagende familier har opnået i løbet af projektet i forhold til parametre som tilknytning til arbejdsmarked, udvikling i funktionsniveau, selvvurderet trivsel mv.

1.2.2 Kvalitative analyser

Den kvalitative del af evalueringen af *Helhedsindsats for udsatte familier* bygger på en caseanalyse af familieforbånd, hvor der er opnået et succesfuldt resultat i forhold til beskæftigelse for minimum én af de voksne. Den kvalitative analyse tager afsæt i en udvælgelse af en delmængde af de 348 familier, som har deltaget i projektet. Udvælgelsen er foretaget med henblik på, via en casebaseret forløbsanalyse, at kunne gå i dybden med de familier, hvor der har været en positiv udvikling i forhold til beskæftigelse for én eller flere forældre. Formålet hermed er at kunne fokusere på de drivere og barrierer, der er til stede i cases, hvor der er opnået et succesfuldt resultat i forhold til beskæftigelse.

Analysens fokus er således at stille skarpt på fællestræk på tværs af familiernes forløb for således at kunne identificere hypoteser om virksomme mekanismer, der kan være instrumentelle i et forløb med succes i forhold til beskæftigelse. På baggrund af analysen udledes fire hypoteser om, hvordan der med en helhedsorienteret indsats for udsatte familier skabes en positiv udvikling i tilknytningen til arbejdsmarkedet.

1.3 Indhold og opbygning af evalueringen

Rapporten giver først en introduktion til projektmodellen og de elementer, der er arbejdet med i *Den helhedsorienterede indsats* på tværs af de 10 kommuner (kapitel 2).

Registrerede data i projektperioden

- De voksnes tilknytning til arbejdsmarked/uddannelse (beskæftigelses-/forsørgelsesstatus)
- De voksnes og børnenes/de unges funktionsniveau (faglig vurdering foretaget af det tværfaglige team)
- De voksnes selvvurderede trivsel (WHO-5)
- Sociale styrker og svagheder for børnene/de unge (SDQ)
- Indsats for børnene/de unge og de voksne
- Børnene/de unges tilknytning til dagtilbud/skole og deres fritidsinteresser/fritidsarbejde
- Månedlige fraværsdage for børn/unge i dagtilbud
- Fraværsprocent for børn i grundskolen
- Målgruppeprofil for de voksne og børnene/de unge
- Kommunens registrantbogførte udgifter per familie i projektet.

Dernæst gives der i den kvantitative del af evalueringen en deskriptiv analyse i form af en samlet karakteristik af målgruppen, der er arbejdet med i projektet, ud fra projektets indsamlede datagrundlag i forhold til parametre som tilknytning til arbejdsmarkedet, udvikling i funktionsniveau, selvvurderet trivsel mv. (kapitel 3).

Endelig opstilles der i den kvalitative del af evalueringen hypoteser om virksomme mekanismer, der kan være instrumentelle i et forløb med succes i forhold til beskæftigelse (kapitel 4).

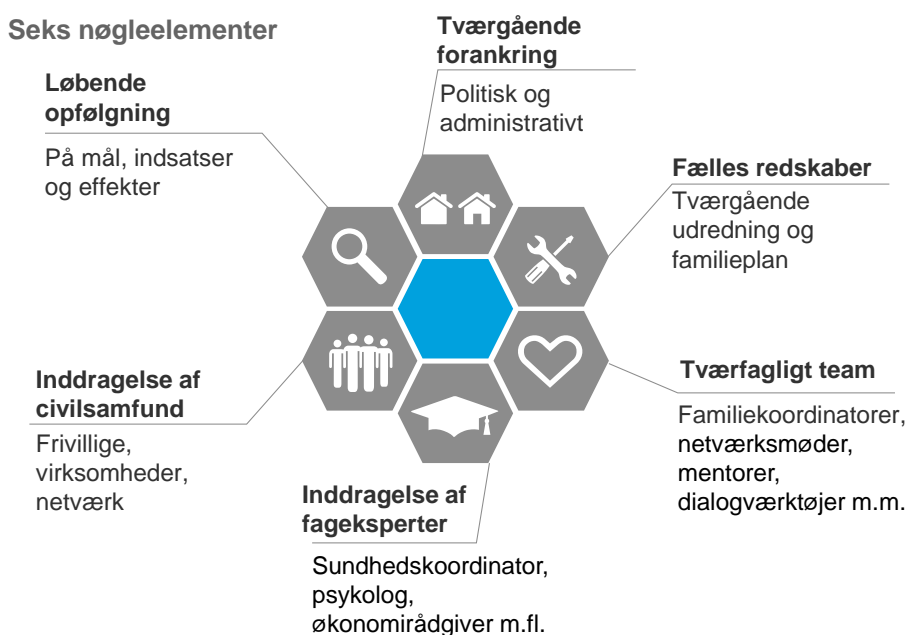
2 Projektmodellen: Den helhedsorienterede indsats

Indenfor projektets rammer har kommunerne selv tilrettelagt den helhedsorienterede indsats. Rammerne udgøres af en række minimumskrav til den helhedsorienterede indsats samt centrale succeskriterier for de familier, der deltager i projektet.

For at understøtte og skabe størst mulig effekt af indsatsen har hver kommune etableret en samarbejdsmodel, der har skullet sikre, at organisering, ydelser og samarbejde tilrettelægges, så de forskellige indsats fra forskellige kommunale forvaltninger koordineres og understøtter en helhedsorienteret indsats.

Den helhedsorienterede indsats har i løbet af projektperioden været centreret omkring seks nøgleelementer, som vist i figuren nedenfor:

Figur 3. Seks elementer i *Den helhedsorienterede indsats* for udsatte familier

2.1 Tværgående forankring

Det overordnede formål med forsøget er, jævnfør projektbeskrivelsen, at der med udgangspunkt i et helhedssyn på udsatte familier skal sættes ind overfor hele familiens problemer, så de kan få hverdagen, økonomien og familielivet til at hænge sammen, og så forældrene på sigt kan få en større tilknytning til arbejdsmarkedet. Med udgangspunkt i dette overordnede formål har det været centralt for projekterne at sikre en tværgående forankring, så der er forpligtende samarbejder mellem de relevante forvaltninger, som kan sikre fælles mål, bevillinger og ressourcer.

For at understøtte dette har der i alle forsøgskommuner været udpeget én projektleder, der har haft ansvaret for implementering og drift af projektet. Projektlederens rolle har været afgørende i forhold til at drive og styre den helhedsorienterede indsats. En af projektlederens mest centrale opgaver har været at sikre, at der løbende er optaget familier i projektet, og at arbejdet med familierne systematiseres og drives fremad.

Samtidig har projektlederen også skullet sikre udvikling og implementering af samarbejdsmodellen, de fælles redskaber samt de understøttende metoder, teamet anvender. I en del kommuner har projektlederen også været daglig leder i forhold til personaleledelse (i andre kommuner har personaleledelsen været varetaget af den relevante fagchef). Derudover har projektlederen også indgået i rekruttering af teammedlemmer og i nogle kommuner også i visitationen og i den konkrete indsats for familierne.

For at kunne etablere samarbejdsmodellen og implementere den helhedsorienterede indsats har det været centralt, at indsatsen har været forankret på tværs og på alle niveauer i organisationen. Alle kommuner i projektet har derfor etableret en tværgående styregruppe med repræsentanter på direktør- eller chefniveau, hvor beskæftigelse/social- og børne- og familieområdet som minimum er repræsenteret.

I fire kommuner har projektet i det daglige været forankret i både jobcenter og i børne- og familieafdelingen. I fire andre kommuner har projektet været forankret i én af disse forvaltninger. I de sidste to kommuner har projektet ikke været forankret i jobcenter og/eller familieafdeling, men i en særlig forvaltning, der varetager projektopgaver, for eksempel en udviklings- eller innovationsforvaltning.

2.2 Fælles redskaber

Det har været et krav til kommunerne, at der i arbejdet med familierne har skullet anvendes fælles redskaber i form af en tværgående udredning af familiernes situation samt skullet udarbejdes en fælles familieplan.

Et væsentligt element i den helhedsorienterede indsats er således, at der sker en tværfaglig udredning af familiens situation både i forhold til sociale, sundhedsmæssige og beskæftigelsesmæssige aspekter. Den tværfaglige udredning har skullet foregå med inddragelsen af familien og med relevante fageksperter som for eksempel en sundhedskoordinator.

Som en del af den tværgående udredning har kommunerne anvendt fælles udredningsværktøjer til at afdække og vurdere funktionsniveau hos familiemedlemmerne. Vurderingen af funktionsniveau tager udgangspunkt i Voksenudredningsmetoden for de voksne og ICS/resultatdokumentation for børnene/de unge. Der er blevet fulgt op på funktionsniveauet hos familierne hver tredje måned i forbindelse med den løbende registrering af udviklingen hos familierne.

Den tværgående udredning har været central i forhold til at skabe et samlet overblik over familiernes problemer, herunder at identificere og opnå enighed i kommunen om familiernes kerneproblemer og dermed en forudsætning for at kunne arbejde helhedsorienteret.

På tværs af kommuner har den tværgående udredning bestået dels i at indsamle eksisterende oplysninger og viden om familierne på tværs af forvaltninger, dels at udrede familierne der, hvor der har manglet oplysninger.

Alle kommuner har som en del af projektet udviklet en fælles plan for familien. I familieplanen er målene sat for familien som helhed. Målene for hvert familiemedlem er endvidere samlet på tværs af forvaltningsområder.

Familieplanen har været instrumentel i arbejdet med at formulere og nedskrive mål, som familierne, kommune og eventuelt andre aktører har været enige om er de centrale at arbejde med for familien. Kommunerne har endvidere skullet sørge for, at der følges op på målene i planen, som udgangspunkt hver tredje måned, mens familierne har været i projektet. Dog varierer det, i hvor høj grad det er lykkedes at finde et format for planen, som giver mening at bruge direkte som dialogværktøj i forhold til borgerne.

2.3 Tværfaglige projektteams og familiekoordinatorer

Alle kommunernes projektteams har været tværfaglige, men sammensætningen har varieret på tværs af projekterne. I de tværfaglige teams har indgået medarbejdere med rådgiverbaggrund fra for eksempel familie- eller beskæftigelsesforvaltningen samt medarbejdere med andre fagligheder som for eksempel misbrugskonsulenter, virksomhedskonsulenter, personale med sundhedsfaglig baggrund m.m. Dertil har kommunerne også haft mulighed for at trække på ekspertise fra andre fagprofessionelle udenfor teamet, for eksempel psykologer, sundhedskoordinatorer m.m. Endelig har nogle kommuner også haft tilknyttet administrative ressourcer til at hjælpe med for eksempel den løbende dokumentation.

Figur 4. Elementer i kommunernes arbejde med fælles redskaber

Alle 10 kommuner har i tilknytning til de tværfaglige teams arbejdet med casemanagers, familiekoordinatorer og/eller familiementorer i deres projektteams². Familiekoordinatorerne har været familiernes kontaktpunkt til kommunen og har som sådan været instrumentelle i forhold til at sørge for koordination af mål og indsatser i samarbejde med det tværfaglige team. Dette er særligt vigtigt i arbejdet med udsatte familier, da udsatte familier med komplekse problemstillinger ofte har mange kontaktpunkter til kommunen, jf. figur 5.

Seks kommuner har valgt at integrere myndighedsfunktionen i projektteamet, det vil sige, at familiekoordinatorerne også har fungeret som myndighedsrådgivere/sagsbehandlere for familierne. I nogle af disse kommuner har hver enkelt koordinator i projektteamet fungeret som sagsbehandler på alle forvaltningsområder. I andre kommuner har koordinatorerne varetaget sagsbehandlingen på hver deres fagområde, så det eksempelvis har været én koordinator, der fungerer som børne- og ungerådgiver på tværs af alle familier.

Fire kommuner har ikke haft integreret myndighedsfunktionen i teamet. Her har familierne fortsat haft sagsbehandlere tilknyttet i henholdsvis jobcenter, familieafdeling og eventuelt også i voksenafdelingen. I disse kommuner har koordinatorerne fungeret som bindeled mellem sagsbehandlerne i driftsorganisationen og andre relevante aktører.

2.4 Inddragelse af fageksperter

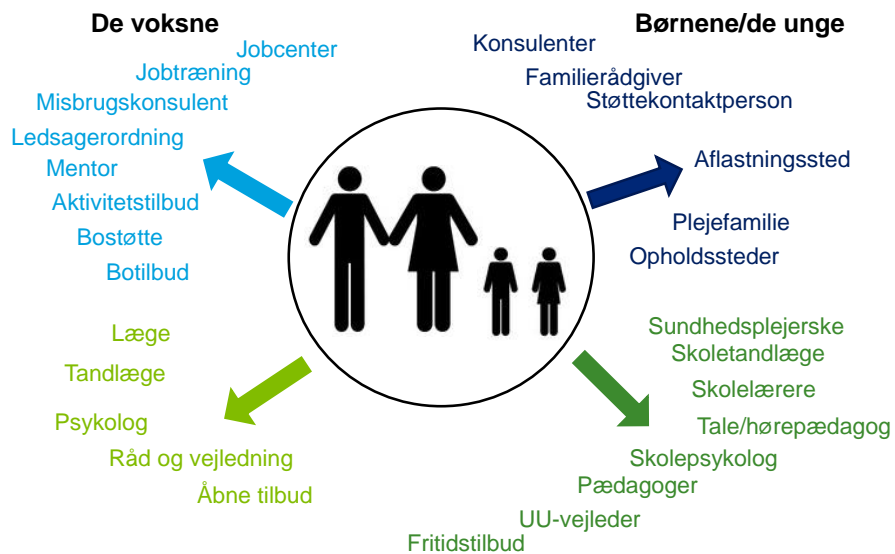
I forhold til inddragelse af fageksperter er der især ét element, der i særlig grad har været arbejdet med. Der har således i projektet været stort fokus på at samarbejde med fagkyndige økonomifolk, der har kunnet hjælpe familierne med en af deres mest præsente barrierer for progression: dårlig økonomi.

På tværs af kommunerne er der fundet forskellige måder at hjælpe familierne med denne særlige udfordring. I en enkelt kommune har man for eksempel haft en fast økonomifaglig person ansat syv timer om ugen til at agere mentor for familierne. De øvrige kommuner har også arbejdet med forskellige tiltag, herunder hjælp til oprydning i økonomi, åbning af rudekuperter, håndtering af SKAT, hjælp til at logge ind med NemID, tjekke e-Boks og hjælp til at lave ansøgninger og få dem sendt af sted.

2.5 Inddragelse af civilsamfund

Kommunerne har i projektet skullet arbejde med, at der i den helhedsorienterede indsats sker inddragelse af civilsamfundet, herunder for eksempel samarbejde med idrætsorganisationer og frivillige sociale foreninger mv. Projekterne har i forskelligt omfang formået at inddrage civilsamfundet, men det er ikke generelt et område, der har været prioriteret højt i arbejdet med familierne. Flere kommuner har indgået

Figur 5. Udsatte familier har typisk mange kontaktpunkter til kommunen

² I det følgende anvendes betegnelsen *familiekoordinator* som samlebetegnelse for de øvrige begreber.

formaliserede samarbejder med foreninger som for eksempel Røde Kors og Red Barnet om tilbud til familierne såsom børnegrupper eller madklubber.

I alle kommuner er der blevet arbejdet med at få børnene og de unge tilknyttet en fast fritidsaktivitet og på den måde øge deres trivsel og sociale netværk. Flere kommuner har i den forbindelse haft fokus på at indgå samarbejder med lokale fritidstilbud som for eksempel idrætsklubber.

Projektlederne oplever, at der i mange tilfælde ikke tidligere har været fokus på fritidsjob i indsatsen overfor de unge, men at det i flere tilfælde har kunnet lade sig gøre at få de unge i gang relativt hurtigt gennem kontakt til lokale virksomheder.

Et enkelt projekt har i arbejdet inddraget KFUM's Sociale Arbejde, der blandt andet har forestået en madklub for forældrene, som har været med til at give dem et frirum og nogle sociale relationer til andre voksne.

2.6 Løbende opfølgning

I projektet har kommunerne løbende skullet følge op på familierne med henblik på opdatering af mål, indsatser og resultater. I praksis har det betydet, at der er foretaget en faglig vurdering af familien minimum hver tredje måned eller oftere, hvis der har været angivet en hyppigere opfølgningsskandence i den helhedsorienterede familieplan.

Med opfølgning menes, at der er fulgt op på familiens udvikling og behov, herunder foretaget en opfølgende vurdering på funktionsniveau, samt de målsætninger, der er fastsat for familien i familieplanen.

3 Familierne i projektet

Projektets målgruppe er på tværs af kommuner karakteriseret ved at være familier med sammensatte og komplekse problemstillinger med sager i flere afdelinger – som minimum i jobcentret og børne-/familieafdelingen. Dette kapitel giver en karakteristik af målgruppen og hvad der karakteriserer de familier, hvor én eller flere voksne er kommet i beskæftigelse.

Hovedresultaterne fra den kvantitative analyse

- De voksne, der har deltaget i projektet, var i lav grad i beskæftigelse ved deres indtræden i projektet: 50 voksne (10,1 procent) var i beskæftigelse ved opstart, mens de øvrige 444 (89,9 procent) stod udenfor arbejdsmarkedet.
- Sagsbehandlerne faglige vurdering af funktionsniveau for børn og voksne peger på, at børnene/de unge vurderes at have lette til moderate problemer, mens de voksne i højere grad har moderate problemer.
- De voksne har flest udfordringer i forhold til samfundsliv, psykisk funktionsnedsættelse og socialt liv, mens de i mindre grad har udfordringer i forhold til egenomsorg, mobilitet og fysisk funktionsnedsættelse.
- For børnenes vedkommende viser analysen af deres funktionsniveau, at de i lav grad er udfordrede i forhold til deres sundhed, mens det særligt er familieforhold, der fagligt set vurderes som det største problem af familiernes sagsbehandlere, og at forældrene i sig selv er den største udfordring for børnenes udvikling.
- De voksnes gennemsnitlige WHO-5-score ved projektstart ligger på 49,6 point. Dermed er gruppen af voksne i en gennemsnitsbetragtning samlet set lige indenfor risikozonen for depression og stressbelastning.
- Børnene ligger i gennemsnit ved projektstart på en score for deres samlede sociale problemområder på 13. Ifølge SDQ-målingen er 13 yderpunktet indenfor normalområdet (normal trivsel), mens 14-16 er i gråzonen, og 17-40 er udenfor normalområdet.
- Hver fjerde af de voksne, der ikke på forhånd var i beskæftigelse, har i projektperioden haft en eller flere ugers beskæftigelse. For mange i denne gruppe er der tale om kortvarig beskæftigelse. I alt har 17 pct. af de voksne, der ikke på forhånd var i beskæftigelse, i projektperioden haft beskæftigelse med en varighed på 5 uger eller mere.
- Gruppen af voksne i beskæftigelse har ved indtræden i projektet et bedre funktionsniveau end gruppen, der ikke er i beskæftigelse. De voksne i beskæftigelse har endvidere haft den største gennemsnitlige forbedring af deres samlede funktionsniveau.
- Også de voksnes selvvalgte trivsel (WHO-5-score) synes at have en sammenhæng til de voksnes beskæftigelse. Her havde gruppen i beskæftigelse både ved start- og slutmålingen det højeste niveau, ligesom gruppen også i gennemsnit har oplevet den største stigning.

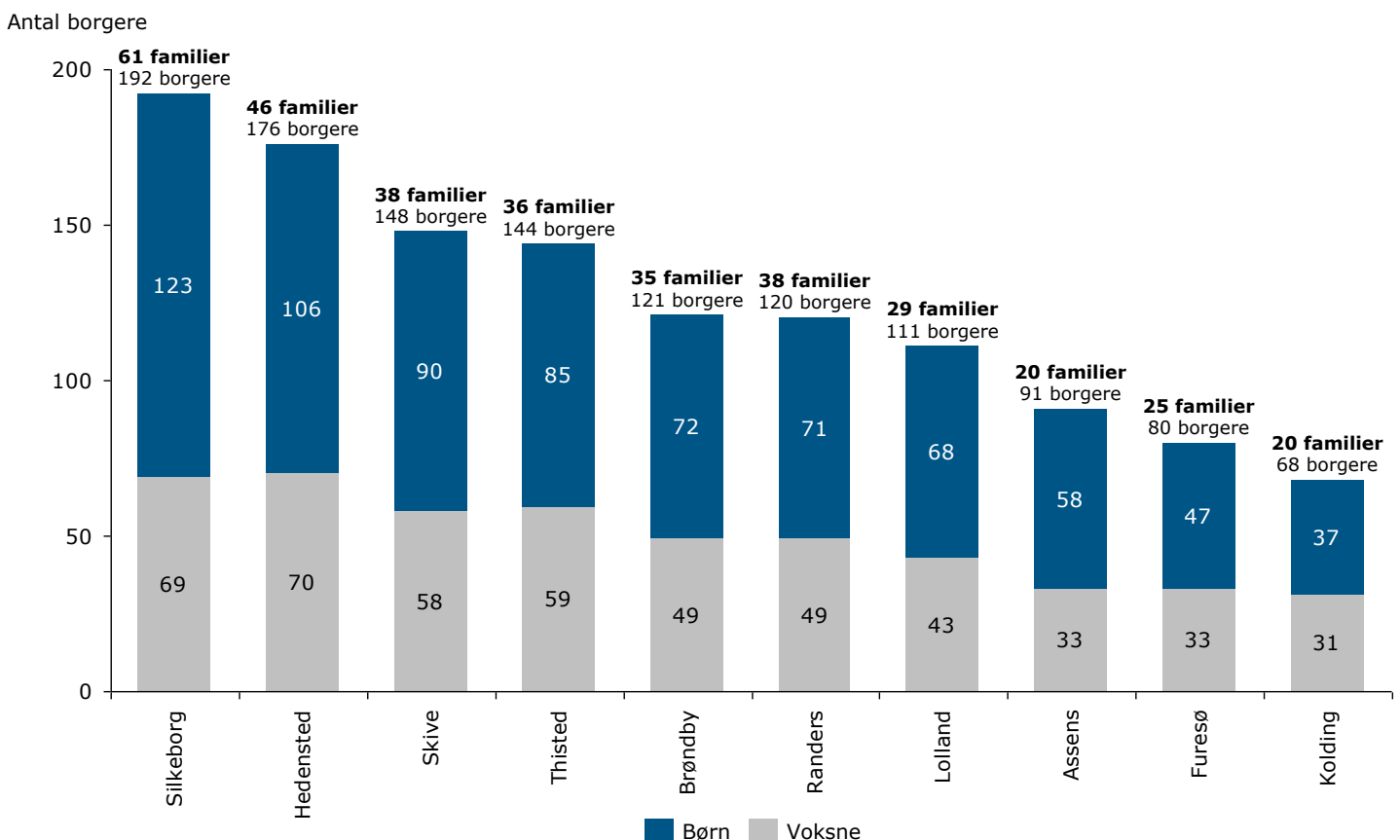
Den deskriptive analyse bygger på data fra det registreringsværktøj, der er blevet benyttet i projektet, og på data fra DREAM. I beskrivelsen nedenfor vises baggrundsvariable for familierne på tidspunktet for familiernes indtræden i projektet, medmindre andet er angivet.

3.1 Familierne i projektet

Fra opstart af familierne i projektet den 1. september 2014 til 31. december 2016 har der i alt deltaget 348 familier³ i projektet, bestående af 494 voksne og 758 børn/unge⁴.

Familierne i projektet fordeler sig over de 10 projektkommuner med mellem 20 og 61 deltagerfamilier per kommune, jf. figur 6.

Figur 6. Antal individer og familier i projektet fordelt på kommuner

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

3.2 Familiernes sammensætning

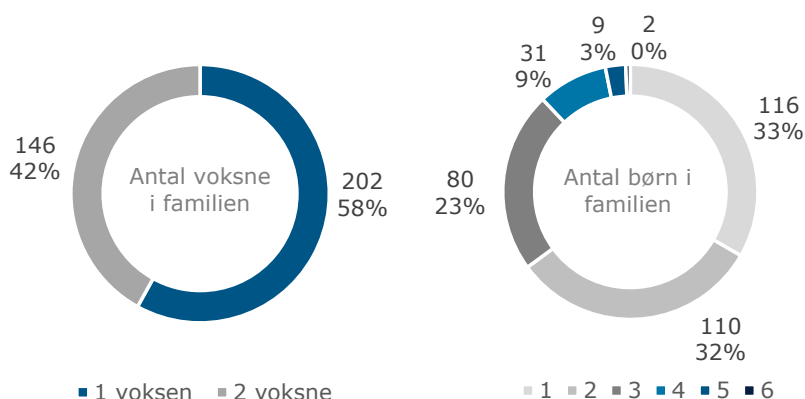
Af de 348 familier i projektet består 58 procent (202 familier) af familier med én voksen og 42 procent (146 familier) af familier med to voksne, jf. figur 7. Voksne kan foruden at være forældre til et eller flere af børnene i husstanden også være samlever.

Familierne i projektet har op til seks børn. Typisk har familierne ét barn (33 procent), to børn (32 procent) eller tre børn (23 procent). I gennemsnit er der 2,2 børn per familie i projektet.

³ Familierne i projektet har løbende kunnet tilgå og udtræde af projektet, og familiernes varighed i projektet er således ikke ens for alle familier. De fleste familier tilgik projektet ved projektets start i september 2014 og har således haft mulighed for at være i projektet i mere end to år.

⁴ Børn, der bliver 18 år i projektets forløb, tælles her og i resten af analysen med som børn.

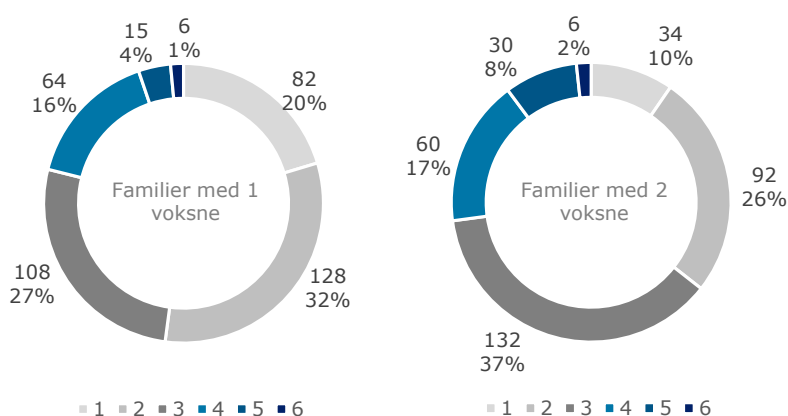
Figur 7. Antal voksne og børn i familierne i projektet

Kilde: Ddata fra projektets registreringsværktøj.

De 202 familier med én voksen i husstanden har tilsammen 404 børn, mens de 146 familier med to voksne tilsammen har 353 børn. Gennemsnitligt er der således marginalt flere børn i familierne med to voksne, hvilket blandt andet dækker over, at en stor andel af familier med én voksen kun omfatter ét barn.

Figur 8. Antal børn fordelt på antallet af voksne i familien

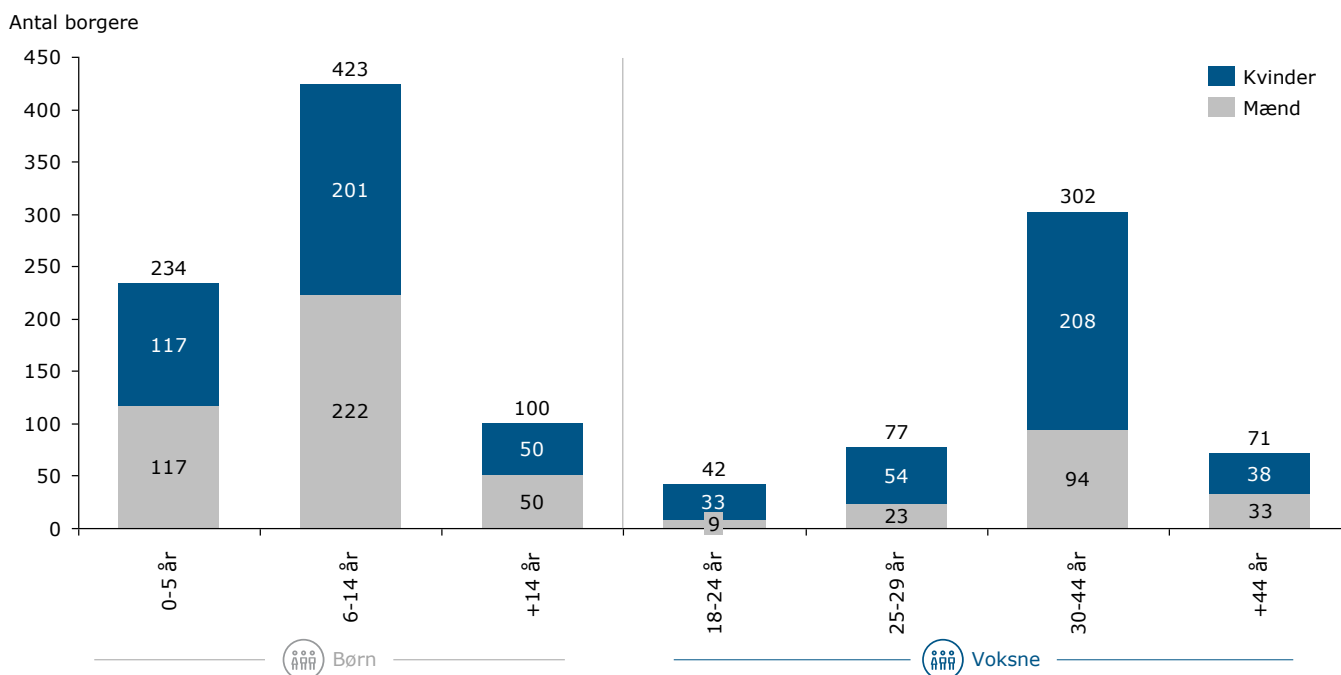
Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Blandt børnene i projektet er 31 procent i aldersgruppen 0-5 år, 54 procent skolebørn i aldersgruppen 6-14 år og 15 procent unge i alderen 15-17 år, når de indtræder i projektet.

Blandt de voksne er to ud af tre i aldersgruppen 30-44 år og lidt mindre end hver fjerde under 30 år.

68 procent af de voksne deltagere i projektet er kvinder, hvilket dels skyldes den store andel af enlige forsørgere, som for langt størstedelens vedkommende er kvinder. For børnene er kønsratioen næsten ligeligt fordelt med 48,4 procent piger og 51,6 procent drenge.

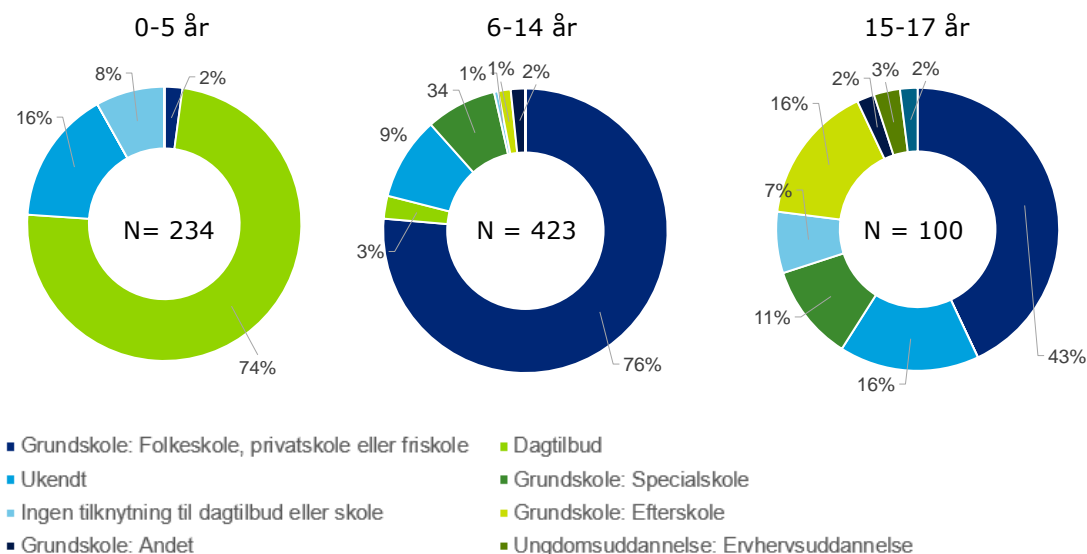
Figur 9. Alder og køn for børn og voksne i projektet

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Børnenes tilknytning til henholdsvis dagtilbud og skole afhænger i høj grad af deres alder. Børnene i førskolealderen (0-5 år) er ved deres indtræden i projektet enten i et dagtilbud, eller også har de ikke en tilknytning til hverken dagtilbud eller skole, mens langt størstedelen af børnene i skolealderen (6-14 år) går på en grundskole eller i et dagtilbud. De større børn (+14 år) fordeler sig mellem forskellige former for grundskole (folkeskole, specialske, efterskole mv.), mens en lille andel af disse har påbegyndt en ungdomsuddannelse.

Figur 10. Børnenes tilknytning til dagtilbud og skole ved indtræden i projektet fordelt på alder

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

3.3 De voksnes beskæftigelsesstatus og forsørgelsesgrad

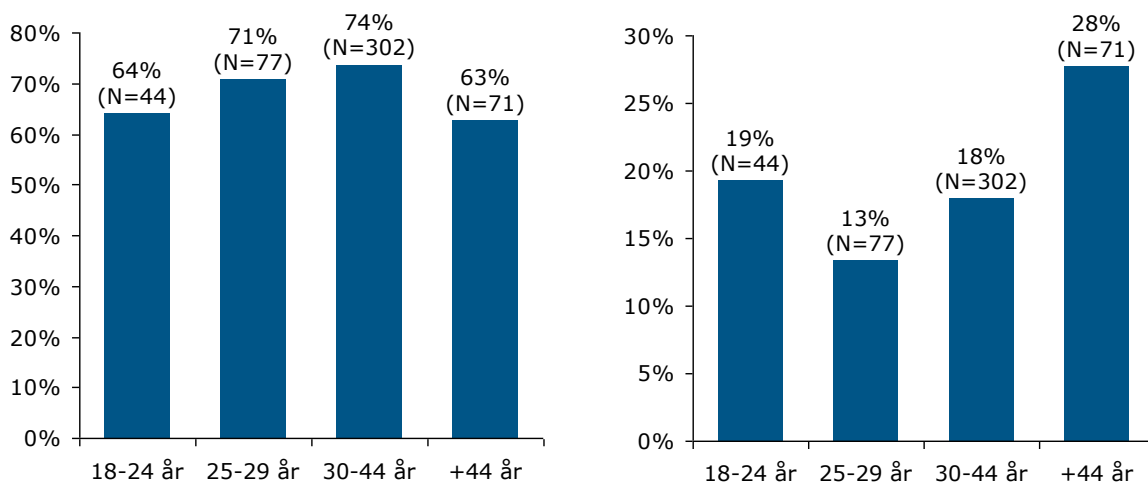
De voksne, der har deltaget i projektet, var for de flestes vedkommende udenfor arbejdsmarkedet ved deres indtræden i projektet. Således var 9 ud af 10 ikke i beskæftigelse ved opstart.

De voksne i projektet har også historisk haft en begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet. Ses der på perioden de seneste 5 år inden projektstart, var den gennemsnitlige forsørgelsesgrad mellem 63 og 74 procent afhængig af de voksnes alder ved indtræden i projektet. Forsørgelsesgraden dækker her over andelen af uger, den voksne var på offentlig forsørgelse de seneste fem år, inden projektet gik i gang.

Perspektiveres til nationalt niveau lå selvforsørgelsesgraden efter seks måneder for godt 105.500 afsluttede aktiveringsforløb for kontanthjælpsmodtagere i 2015 på 10,8 procent⁵.

Ligeledes har gruppen af voksne i projektet en lav beskæftigelsesgrad de fem forudgående år før projektstart (se figur 6, nedenfor). De voksne over 44 år ligger her på 28 procent, mens de 25-29-årige til sammenligning blot ligger på 13 procent.

Figur 11. Gennemsnitlig forsørgelsesgrad (til venstre) og gennemsnitlig beskæftigelsesgrad (til højre) fem år forud for projektstart for de voksne i projektet

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Note: Beskæftigelse er målt som "." i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. Beskæftigelsesgraden fem år tilbage er målt som antal uger i beskæftigelse ud af samlet antal uger 5 år tilbage (eller tilbage til borgeren evt. bliver 18). Forsørgelse dækker over ydelserne dagpenge, kontant- og uddannelseshjælp, arbejdsmarkedsydelse, kontantydelse, integrationsydelse, ledighedsydelse, forrevalidering, revalidering, ressourceforløb, jobafklaring og sygedagpenge. Forsørgelsesgraden fem år tilbage er målt som antal uger i forsørgelse ud af samlet antal uger 5 år tilbage (eller tilbage til borgeren evt. bliver 18).

SU er ikke medtaget i hverken forsørgelse eller beskæftigelse.

Data i DREAM registreres ikke for personer, der er yngre end 18 år. Der er således ikke fem fulde års data til rådighed tilbage i tid for alle i aldersgruppen 18-24 år. Opmålingen for denne gruppe går i stedet tilbage til personerne bliver 18 år.

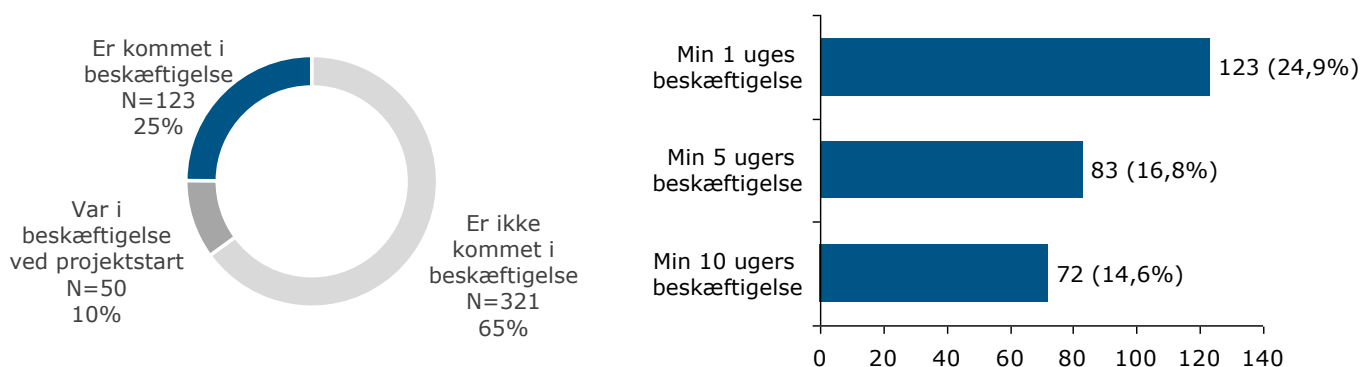
⁵ Jobindsats.dk

3.4 Beskæftigelse for de voksne i projektperioden

I alt 25 procent (123) af alle voksne, der ikke var i beskæftigelse ved projektets start, har haft mindst én uges beskæftigelse i projektperioden, jf. figur 12 nedenfor. De voksne, der har haft beskæftigelse, kommer samlet set fra 108 familier.

En væsentlig del af beskæftigelsen ser ud til at være ganske kortvarig. Således er andelen nede på 16,8 procent, hvis kriteriet lægges ved minimum fem ugers beskæftigelse, og den er yderligere nede på 14,6 procent, hvis kriteriet lægges ved minimum 10 ugers beskæftigelse. 33 procent af de 123 voksne i beskæftigelse, har således haft beskæftigelse i mindre end fem uger.

Figur 12. Beskæftigelsesstatus* (beskæftigelse = mindst 1 uge) (til venstre) og antal voksne i beskæftigelse fordelt på varighed af beskæftigelsen (til højre)

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

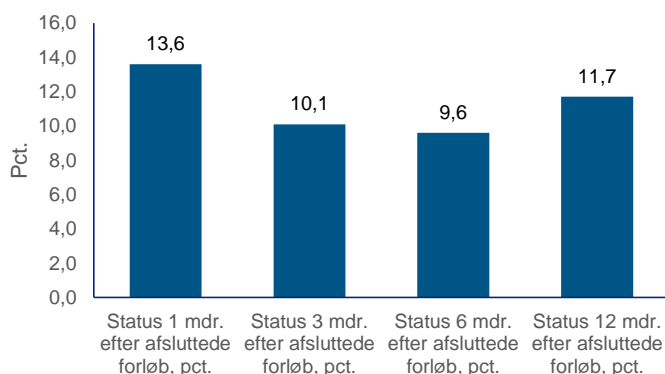
*Note: Beskæftigelse er målt som minimum en uges beskæftigelse i projektet. Beskæftigelse er målt som "." i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. SU er ikke medtaget i opgørelsen af beskæftigelse.

10 procent (50) af de voksne var i beskæftigelse, da de indtrådte i projektet, hvoraf godt halvdelen (27 voksne) har mistet deres beskæftigelse i mindst en uge i perioden mellem deres indtræden i projektet og den samlede afslutning på projektet ultimo 2016. Af disse har 63 procent (17 voksne) været uden beskæftigelse i mere end et halvt år mellem deres projektstart og slutningen af 2016.

Af projektets 494 voksne var 65 procent (321) ikke i beskæftigelse ved deres indtræden i projektet og har heller ikke haft beskæftigelse i løbet af projektet.

Da der ikke kan sammenlignes med en kontrolgruppe, kan det ikke konstateres, om de voksnes beskæftigelsesmæssige fremgang, stilstand eller tilbagegang skyldes den indsats, der er givet i kraft af projektet. Perspektiveres der til tal fra Jobindsats.dk om arbejdsmarkedsstatus for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i hele landet, ses det, at et sted mellem 10 og 14 procent har status som selvforsørgende eller lønmodtagerbeskæftigede, henholdsvis 1, 3, 6 og 12 måneder efter et afsluttet forløb, jf. figur 13 nedenfor.

Figur 13. Selvforsørgelse og lønmodtagerbeskæftigelse for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i hele landet (2015)

Kilde: Jobindsats.dk (Kontanthjælp, arbejdsmarkedsstatus 1, 3, 6 og 12 måned(er) efter afsluttet forløb, aktivitetsparate).

Relativt til kvinder har mænd i højere grad haft beskæftigelse i projektet. Andelen af mænd blandt henholdsvis voksne, der var i beskæftigelse ved projektets start (62 procent), og som har haft beskæftigelse i projektperioden (40,7 procent), er således høj, når det tages i betragtning, at mændene udgør 32 procent af den samlede population af voksne.

Gruppen af voksne, der har haft beskæftigelse, kommer i højere grad fra familier med to voksne, og voksne fra aldersgruppen 25-29-årige er en smule overrepræsenterede i gruppen af beskæftigede, jf. tabel 1 nedenfor.

Tabel 1. Baggrundskarakteristika for de voksne fordelt på beskæftigelsesstatus

	Alle		Ikke kommet i beskæftigelse		I beskæftigelse		Var i beskæftigelse ved projektstart		Er kommet i beskæftigelse	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Alder										
18-24 år	44	8,9 %	30	9,3 %	14	8,1 %	6	12,0 %	8	6,5 %
25-29 år	77	15,6 %	43	13,4 %	34	19,7 %	8	16,0 %	26	21,1 %
30-44 år	302	61,1 %	199	62,0 %	103	59,5 %	24	48,0 %	79	64,2 %
+44 år	71	14,4 %	49	15,3 %	22	12,7 %	12	24,0 %	10	8,1 %
Total	494	100,0 %	321	100,0 %	173	100,0 %	50	100,0 %	123	100,0 %
Køn										
Mænd	159	32,2 %	78	24,3 %	81	46,8 %	31	62,0 %	50	40,7 %
Kvinder	335	67,8 %	243	75,7 %	92	53,2 %	19	38,0 %	73	59,3 %
Total	494	100,0 %	321	100,0 %	173	100,0 %	50	100,0 %	123	100,0 %
Antal voksne i familien*										
1 voksen	202	40,9 %	148	46,1 %	54	31,2 %	7	14,0 %	47	38,2 %
2 voksne	292	59,1 %	173	53,9 %	119	68,8 %	43	86,0 %	76	61,8 %
Total	494	100,0 %	321	100,0 %	173	100,0 %	50	100,0 %	123	100,0 %

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Note: Beskæftigelse er målt som minimum én uges beskæftigelse i projektet.

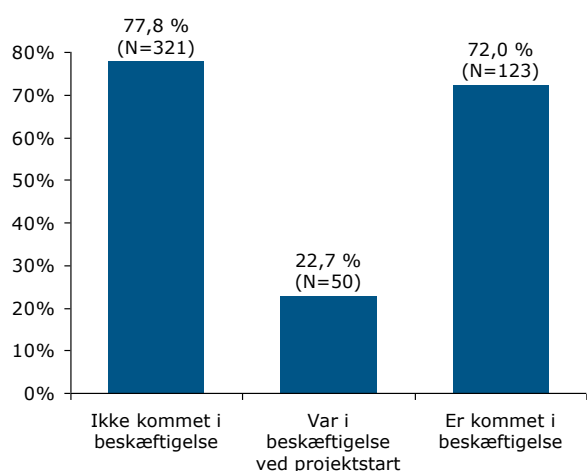
Beskæftigelse er målt som "." i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. SU er ikke medtaget i opgørelsen af beskæftigelse.

*Note: Bemærk, at familierne kan tælle med flere steder, da familier med to voksne kan bestå af voksne med forskellig beskæftigelsesstatus.

Målt på de voksnes gennemsnitlige forsørgelsesstatus fem år forud for projektstart ses der som forventet markante forskelle på tværs af grupperne opdelt efter beskæftigelsesstatus.

Gruppen af voksne, der var i beskæftigelse ved indgangen til projektet, har en lavere forsørgelsesgrad (22,7 procent) end andre voksne i projektet, hvilket i praksis er et udtryk for, at denne gruppe ikke kun ved projektstart, men også i årene op til projektstart, har været mere i beskæftigelse. I gennemsnit har gruppen, der er kommet i beskæftigelse, været i offentlig forsørgelse knap 15 uger mindre i de fem forudgående år op til projektstart.

Figur 14. Gennemsnitlig forsørgelsesgrad fem år forud for projektstart fordelt på de voksnes beskæftigelsesstatus

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Note: Beskæftigelse er her målt som minimum én uges beskæftigelse i projektet. Beskæftigelse er målt som "." i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. SU er ikke medtaget i opgørelsen af beskæftigelse. Forsørgelse dækker over ydelserne dagpenge, kontant- og uddannelseshjælp, arbejdsmarkedsydelse, kontantydelse, integrationsydelse, ledighedsydelse, forrevalidering, revalidering, ressourceforløb, jobafklaring og sygedagpenge. Forsørgelsesgraden fem år tilbage er målt som antal uger i forsørgelse ud af samlet antal uger 5 år tilbage (eller tilbage til borgeren evt. bliver 18).

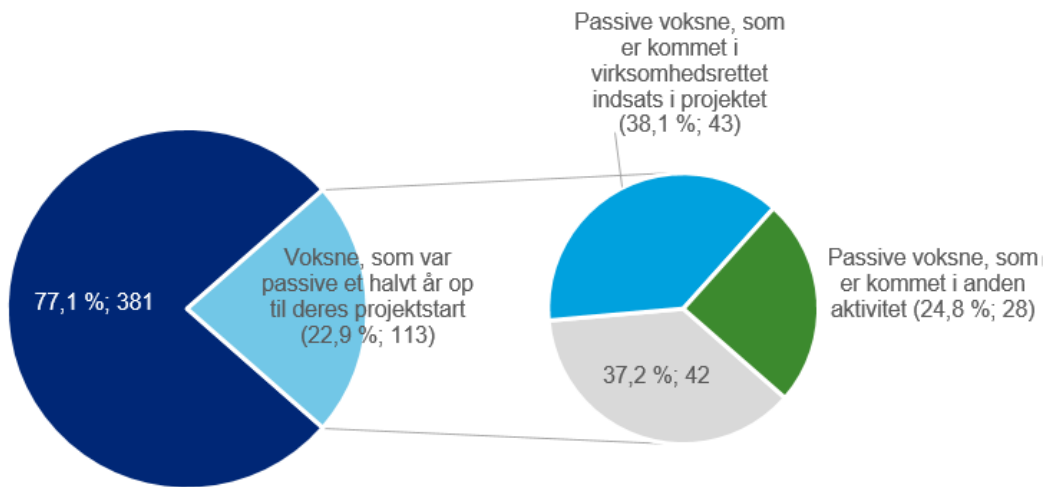
3.5 Virksomhedsrettede indsatser

Projektets formål er som beskrevet blandt andet at bringe de voksne tættere på arbejdsmarkedet. For dem, der i projektet ikke har opnået fuld beskæftigelse, har der været fokus på at øge deres andel af tid, hvor de er i beskæftigelsesrettede og særligt virksomhedsrettede tilbud.

Knap hver fjerde af de voksne i projektet var passive i det seneste halve år frem til projektstart. Af dem er 38 procent kommet i virksomhedsrettede tilbud og yderligere 25 procent i andre beskæftigelsesrettede tilbud, jf. figur 15.

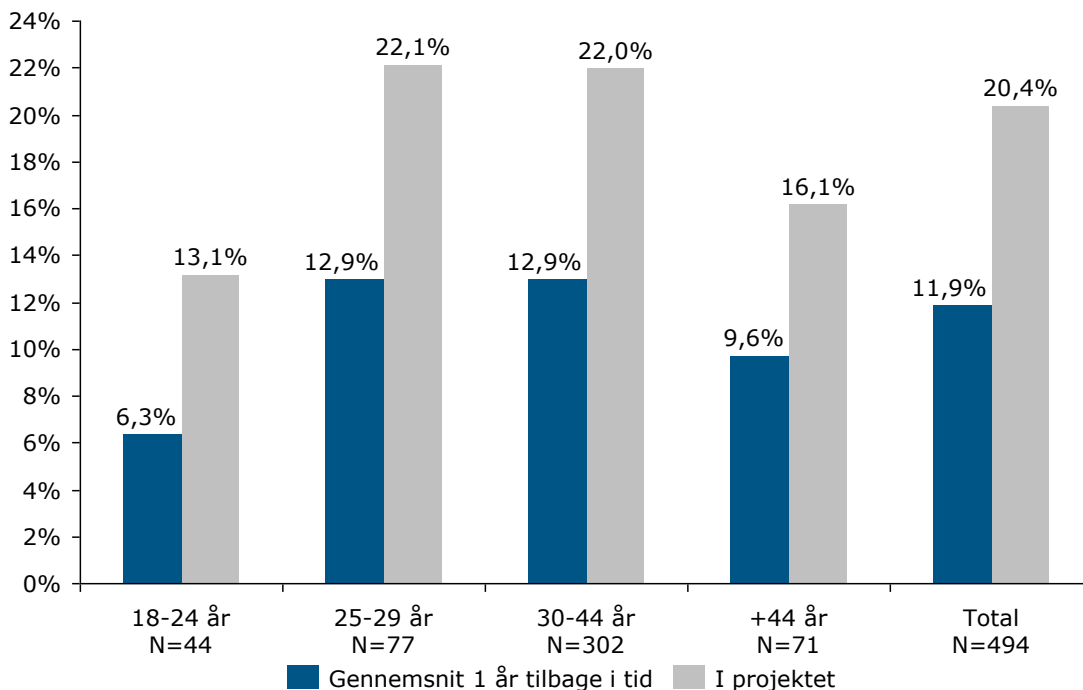
Figur 15. Voksne og virksomhedsrettede indsatser

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Andelen af tid, hvori de voksne i projektet har fået virksomhedsrettede indsatser, er steget i løbet af projektperioden. I det forudgående år op til borgernes indtræden i projektet havde de voksne i gennemsnit været i virksomhedsrettede indsatser i knap 12 procent af tiden. Til sammenligning har de voksne i gennemsnit været i virksomhedsrettede indsatser i 20,4 procent af tiden i den tid, de har været en del af projektet. I alle aldersgrupper er der sket en stigning i omfanget af virksomhedsrettet indsats.

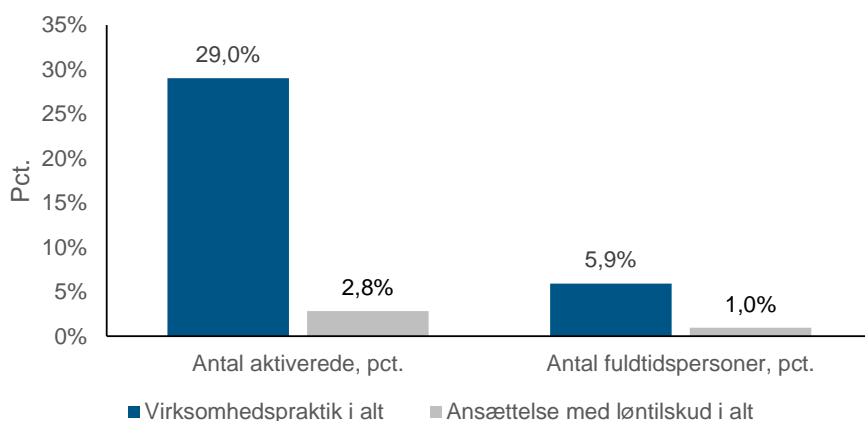
Figur 16. Andelen af de voksnes tid i virksomhedsrettede indsatser henholdsvis et år tilbage i tid og i projektet (varierende tid) fordelt på aldersgrupper

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Sammenlignes der med tal fra Jobindsats.dk om andelen af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i aktivering (virksomhedspraktik og løntilskud), ses det, at der på landsplan er knap en tredjedel (29 procent) af de aktiverede, der er i virksomhedspraktik, men at det dog blot svarer til seks procent af alle fuldtidspersoner, jf. figur 17.

Figur 17. Andel af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere i aktivering (virksomhedspraktik og løntilskud)

Kilde: Jobindsats.dk (Kontanthjælp, antal aktiverede, gnsn. varighed og fuldtidsaktiverede, aktivitetsparate).
N = 89.688 aktivitetsparate i 2016; 69.672 fuldtidspersoner.

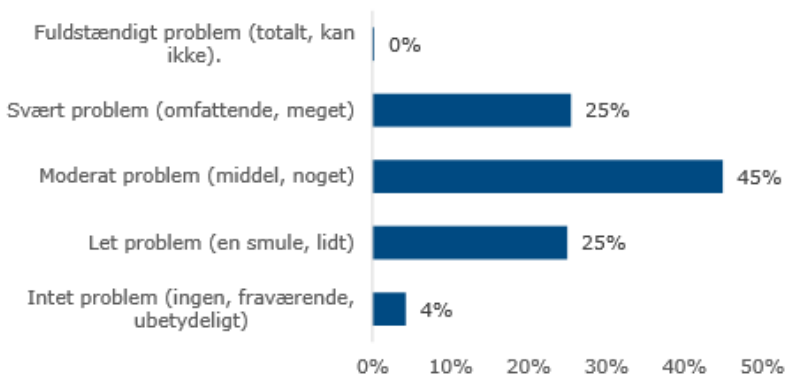
3.6 Funktionsniveau – voksne

Et væsentligt element i opfølgningen på de voksnes trivsel i løbet af projektperioden har været den faglige vurdering af deres funktionsniveau. I projektet er der således for de voksne blevet registreret et funktionsniveau for henholdsvis 10 temaer samt et samlet funktionsniveau. De 10 temaer for de voksne har sammenhæng til Voksenudredningsmetoden. Se i øvrigt figur 12.

Vurderingen af funktionsniveauet foretages på baggrund af de indsamlede oplysninger i udredningen af de voksnes problemer og tager udgangspunkt i såvel ressourcer som udfordringer.

De voksnes gennemsnitlige samlede funktionsniveau er ved indtræden i projektet 1,92, hvilket svarer til, at de voksne i gennemsnit har moderate problemer. Dette dækker over, at en fjerdedel af de voksne vurderes at have svære problemer/begrænsninger, mens en anden fjerdedel har lette problemer. Kun meget få voksne vurderes til at have enten fuldstændige problemer eller ingen problemer (se figur 19).

Figur 19. Samlet funktionsniveau for voksne ved indtræden i projektet

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.
Note: N = 420 voksne.

De voksne havde ved deres første måling flest udfordringer i forhold til samfundsliv, psykisk funktionsnedsættelse og socialt liv, mens de i meget lav grad havde udfordringer i forhold til egenomsorg, mobilitet og fysisk funktionsnedsættelse, jf. figur 20 nedenfor.

Figur 18. Funktionsniveau

Funktionsniveau

Funktionsniveauet angives af de enkelte familiekoordinatorer ud fra en faglig vurdering. For hver borger angives et samlet funktionsniveau samt et funktionsniveau på 10 dimensioner for voksne og 5 dimensioner for børn, der angiver, på hvilke områder borgerne især har udfordringer.

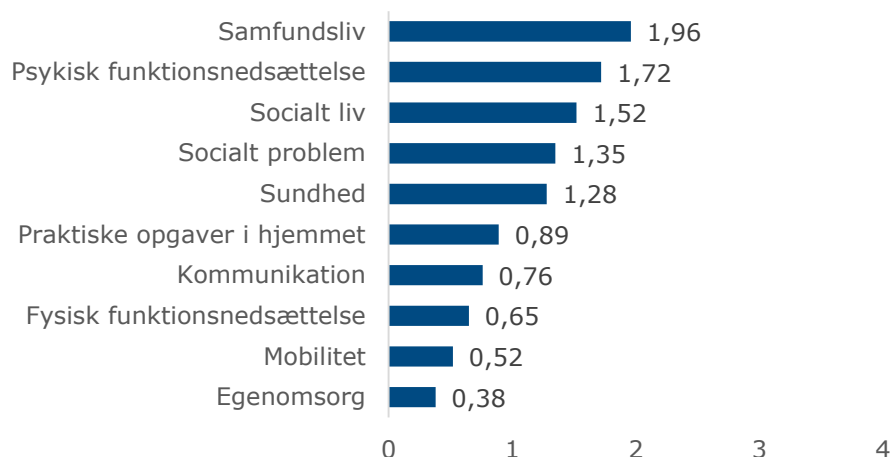
De 10 dimensioner for voksne:	De fem dimensioner for børn/unge:
<ul style="list-style-type: none"> • Fysisk funktionsnedsættelse • Psykisk funktionsnedsættelse • Sociale problemer • Egenomsorg • Mobilitet • Kommunikation • Sundhed • Praktiske opgaver i hjemmet • Socialt liv • Samfundsliv. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skoleforhold og læring • Sundhed • Fritidsforhold og venskaber • Udvikling og adfærd • Familieforhold.

Funktionsniveauet angives på en skala fra 0-4:

0 = intet problem (ingen, fraværende, ubetydeligt)
 1 = let problem (en smule, lidt)
 2 = moderat problem (middel, noget)
 3 = svært problem (omfattende, meget)
 4 = fuldstændigt problem (totalt, kan ikke).

For at betone, at det samlede funktionsniveau er en selvstændig vurdering og ikke et gennemsnit af dimensionerne, angives dette på en skala fra A-E.

Figur 20. Funktionsniveau for de 10 underkategorier for voksne (første måling)

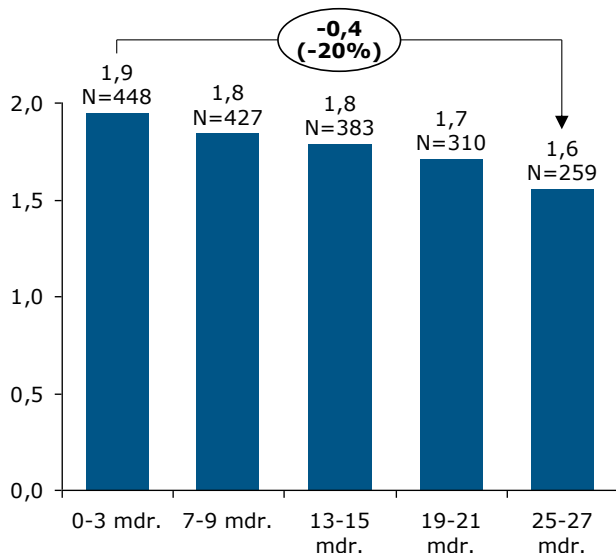

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Note: jo lavere score, jo færre udfordringer. 0 = intet problem (ingen, fraværende, ubetydeligt), 1 = let problem (en smule, lidt), 2 = moderat problem (middel, noget), 3 = svært problem (omfattende, meget), 4 = fuldstændigt problem (totalt, kan ikke).

Det samlede gennemsnitlige funktionsniveau forbedres for de voksne samlet set en smule fra projektets start og i de to år og tre måneder, hvori projektet løber for de voksne, der deltager i det fulde projektforløb, jf. figur 21. Overordnet set karakteriseres de voksnes problemer dog som værende overvejende moderate både ved projektets start og slut.

Figur 21. Udvikling i gennemsnitligt samlet funktionsniveau for voksne i projektet

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

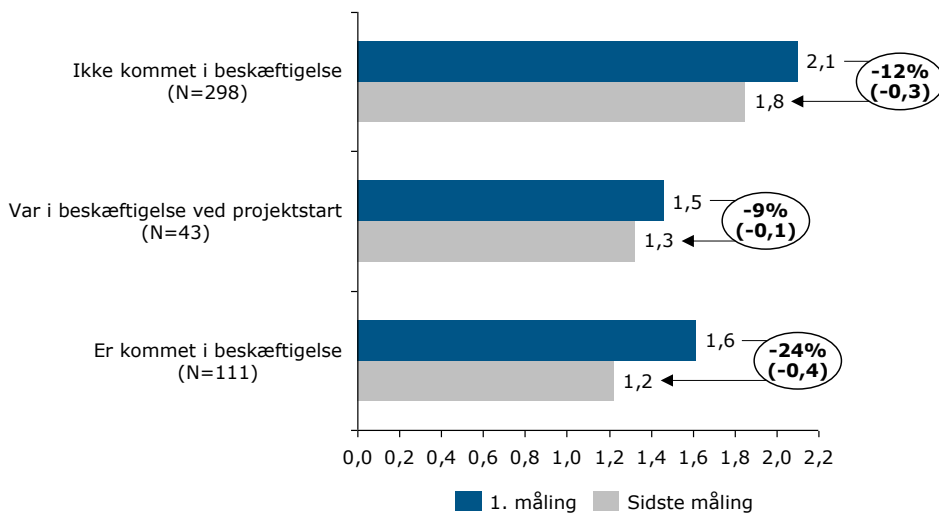
Ser man på såvel udviklingen i som startniveauet for de voksnes funktionsniveau, er der forskel på tværs af grupperne af voksne, der henholdsvis er og ikke er kommet i beskæftigelse i løbet af projektperioden.

Gruppen i beskæftigelse har ved indtræden i projektet et bedre funktionsniveau end gruppen, der ikke kommer i beskæftigelse, jf. figur 22.

Foruden niveauforskel i funktionsniveauet ved projektets start har gruppen af voksne, der er kommet i beskæftigelse, endvidere haft den største gennemsnitlige forbedring af deres samlede funktionsniveau på 0,4 point (24 procent).

Der er således sket en positiv udvikling i det gennemsnitlige samlede funktionsniveau hos de voksne, der er i beskæftigelse ved seneste måling. Ved første måling havde denne gruppe af voksne samlet set lette til moderate problemer. Ved den seneste måling er scoren for det samlede funktionsniveau faldet, så de voksnes problemer i gennemsnit kan karakteriseres som lette.

Figur 22. Gennemsnitligt funktionsniveau ved de voksnes første og sidste registrering fordelt på de voksnes beskæftigelsesstatus

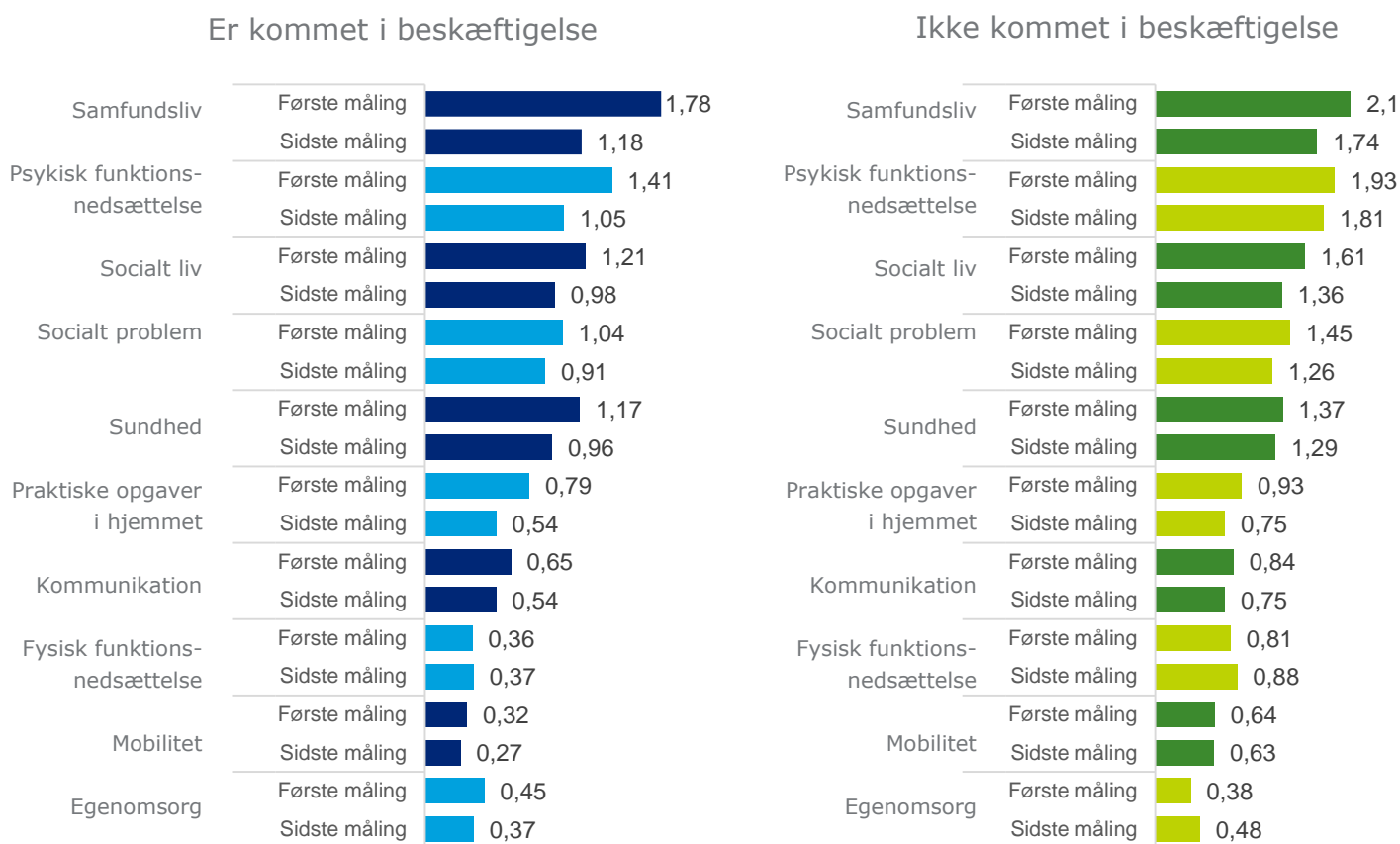
Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Note: Beskæftigelse er her målt som minimum én uges beskæftigelse i projektet. Beskæftigelse er målt som ”.” i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. SU er ikke medtaget i opgørelsen af beskæftigelse. Jo lavere score, jo bedre funktionsniveau.

De største forbedringer indenfor funktionsniveauet for gruppen i beskæftigelse er sket indenfor psykisk funktionsnedsættelse, praktiske opgaver i hjemmet og samfundsliv, jf. figur 23 nedenfor.

Gruppen, der ikke er kommet i beskæftigelse i løbet af projektperioden, opnår også forbedringer på tværs af mange af parametrene, omend mindre markant og fra et dårligere udgangspunkt. Det kan på baggrund af denne evaluering ikke afgøres, om udviklingen i de voksnes funktionsniveau kan tilskrives projektet, eller om andre indsatser eller status quo ville vise tilsvarende udviklinger.

Figur 23. Gennemsnitligt funktionsniveau ved de voksnes første og sidste registrering fordelt på underkategorier og beskæftigelsesstatus

Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.

Note: Beskæftigelse er her målt som minimum én uges beskæftigelse i projektet. Beskæftigelse er målt som "." i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. SU er ikke medtaget i opgørelsen af beskæftigelse. Funktionsniveau: Jo lavere score, jo bedre.

3.7 Trivsel – de voksne

De voksnes gennemsnitlige WHO-5-score ved projektstart lå på 49,6 point ud af 100. Dermed var gruppen af voksne i en gennemsnitsbetragtning samlet set lige indenfor risikozonen for depression og stressbelastning. Gennemsnitstallet på landsplan ligger omkring 68 point⁶.

Også de voksnes WHO-5-score synes at have en sammenhæng til de voksnes beskæftigelse. Her havde gruppen, der er kommet i beskæftigelse, både ved start- og slutmålingen, det højeste niveau, ligesom gruppen også i gennemsnit har oplevet den største stigning, jf. figur 24. Gruppen, der er kommet i beskæftigelse, starter således på et gennemsnitligt pointtal på 55,4, hvilket ligger udenfor risikozonen for depression og stressbelastning.

Selvurderet trivsel – WHO-5

Trivslen hos de voksne i projektet følges ligeledes ved hjælp af et WHO-5-skema med fem spørgsmål, som den voksne selv skal besvare. Spørgsmålene handler om, hvordan den voksne har følt sig tilpas i de seneste to uger, hvilket giver sig udslag i en samlet score mellem 0 og 100 som en indikator for den voksnes generelle trivsel og velbefindende.

For at perspektivere pointtallene for WHO-5-målingen er det værd at bemærke, at gennemsnittet på landsplan i Danmark ligger omkring 68 point, og at det for pointtal over 50 som hovedregel gælder, at der ikke umiddelbart er risiko for depression eller langvarig stressbelastning. Hvis tallet er lavere end 50, kan der dog være en risiko for både depression og stressbelastning.

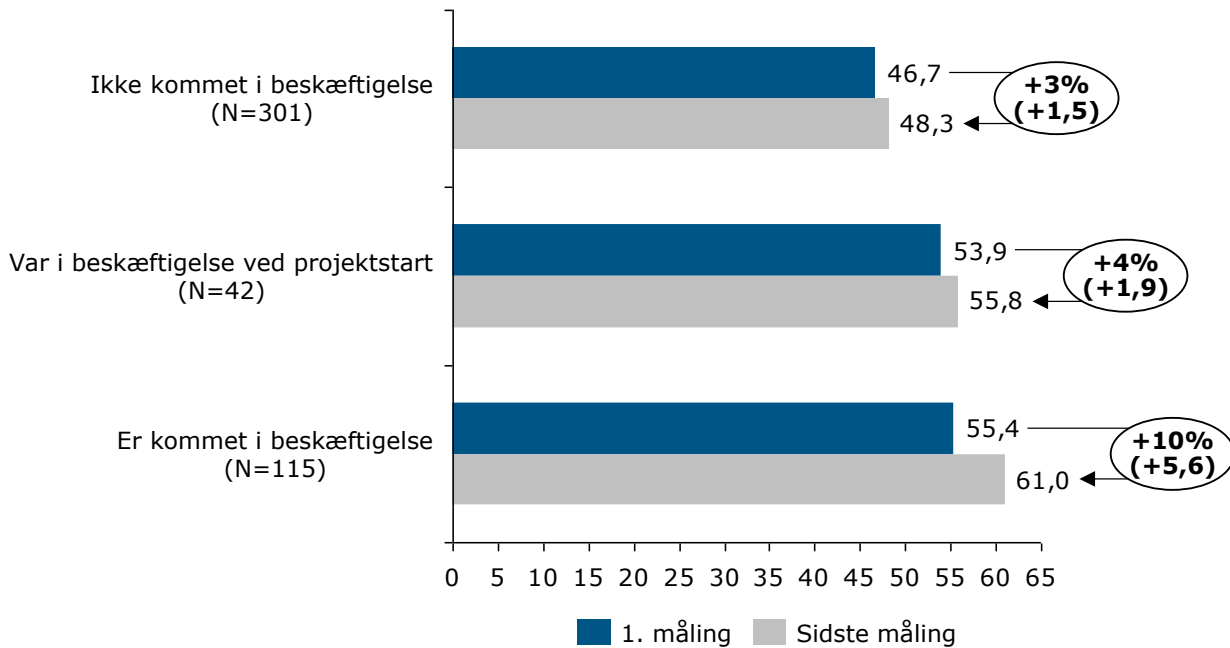
WHO-5-pointtal kan kategoriseres ud fra følgende:

- 0-35 point = stor risiko for depression eller stressbelastning
- 36-50 point = risiko for depression eller stressbelastning
- +50 point = ikke umiddelbart risiko for depression eller stressbelastning.

⁶ Sundhedsstyrelsen: Guide til WHO-5.

Dette relativt positive udgangspunkt er blot blevet bestyrket i løbet af projektperioden med en gennemsnitlig stigning på 5,6 point, således at gruppen med 61 point ligger væsentlig tættere på landsgennemsnittet på 68 point ved sidste måling. De øvrige voksne i projektet har også forbedret sig fra første til sidste måling, men i langt mindre grad (mellem 1,5 og 1,9 point).

Figur 24. Gennemsnitlig WHO-5-score ved de voksnes første og sidste registrering fordelt på de voksnes beskæftigelsesstatus

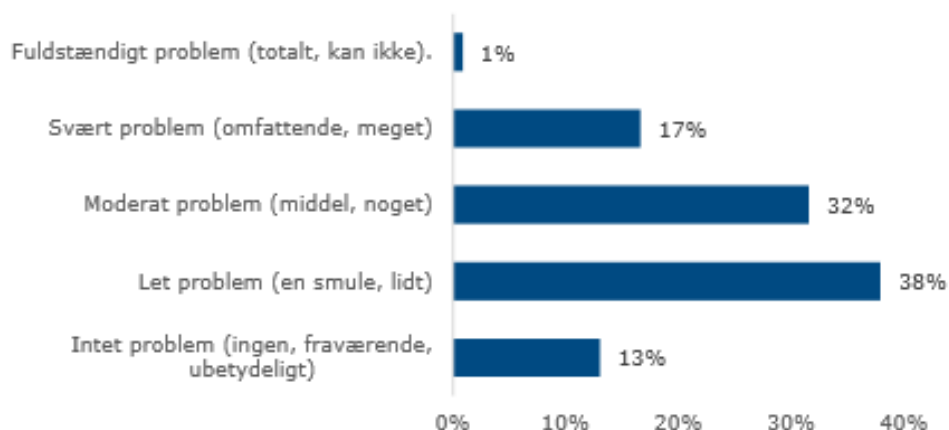
Kilde: DREAM-data kombineret med registreringsdata.
 Note: Beskæftigelse er her målt som minimum én uges beskæftigelse i projektet. Beskæftigelse er målt som "." i DREAM, svarende til, at borgeren ikke får ydelser. SU er ikke medtaget i opgørelsen af beskæftigelse.

3.8 Funktionsniveau – børn

Som for de voksne er et væsentligt element i opfølgningen på børnenes trivsel vurderingen af deres funktionsniveau. I projektet er der således for børnene blevet registreret et funktionsniveau for henholdsvis fem temaer samt et samlet funktionsniveau. De fem temaer for børnene har sammenhæng til den børnefaglige undersøgelse, ICS og resultatdokumentation på børneområdet.

I gennemsnit er børnenes samlede funktionsniveau 1,54, svarende til at børnene vurderes at have lette til moderate problemer. 17 procent af børnene vurderes til at have svære problemer, mens 13 procent vurderes til at ikke have nogen problemer, jf. figur 25.

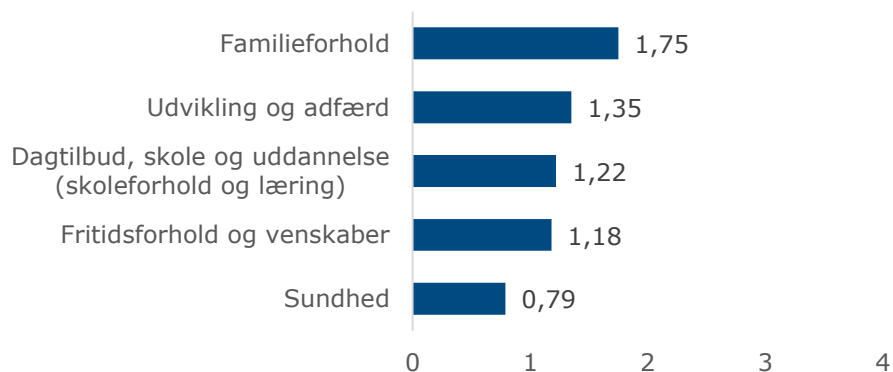
Figur 25. Samlet funktionsniveau for børn ved indtræden i projektet

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

For børnenes vedkommende viser analysen af deres funktionsniveau, at de i lav grad er udfordrede i forhold til deres sundhed, mens det særligt er familieforhold, der fagligt set vurderes som det største problem af familiernes sagsbehandlere, og at forældrene i sig selv er den største udfordring for børnenes udvikling, jf. figur 26.

Figur 26. Funktionsniveau på de fem underkategorier for børn (første måling)

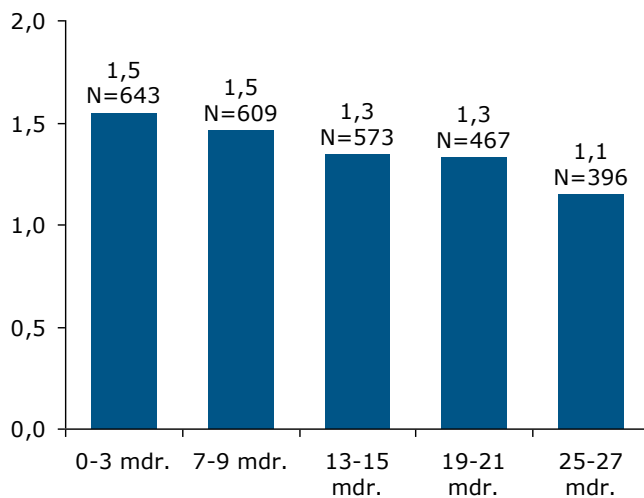
Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Note: Jo lavere score, jo færre udfordringer.

Børnenes samlede gennemsnitlige funktionsniveau er forbedret samlet set med cirka 25 procent for den gruppe, der deltager hele projektperioden ud (se figur 27). Børnenes problemer karakteriseres i gennemsnit ved projektets start som lette til moderate, mens de ved projektets afslutning gennemsnitligt karakteriseres som lette.

Figur 27. Udvikling i gennemsnitligt samlet funktionsniveau for børn og unge i projektet

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

3.9 Trivsel – børn

Foruden funktionsniveauvurderingen, der er foretaget som en faglig vurdering af sagsbehandlere/familiementorerne, har forældrene vurderet børnenes trivsel på baggrund af 25 spørgsmål (SDQ) om børnenes problemområder og styrker.

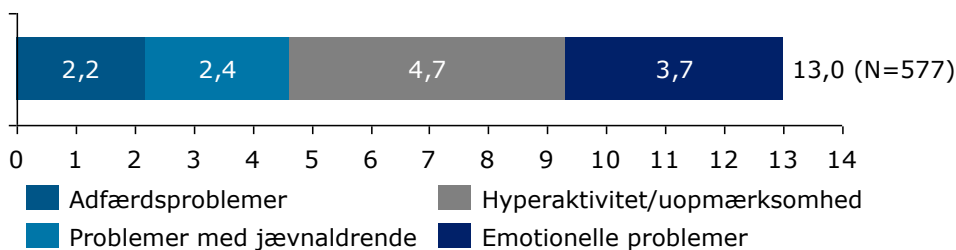
Børnene lå ved projektstart i gennemsnit på en score for deres samlede sociale problemområder på 13, hvilket akkurat ligger indenfor normal trivsel. Børnene ligger altså indenfor normalområdet af trivsel samlet set, selvom de ligger udenfor normalområdet på enkelte temaer som adfærdsproblemer og emotionelle problemer.

SDQ

SDQ er udformet som et standardiseret spørgeskema med 25 udsagn, som besvares af forældrene omkring deres børns trivsel. I skemaet er det muligt at score *passer ikke*, *passer delvist* og *passer godt* på en række udsagn. Svarene giver en score på 0-10 indenfor fire problemområder og en score på 0-10 for styrkeområder.

De fire problemområder danner en samlet score for problemområder på en skala fra 0 til 40. For scoren vedrørende problemområder gælder, at jo lavere score, jo færre problemer. For scoren vedrørende styrkeområder gælder, at jo højere score, jo større sociale styrker. Hver af disse scorere giver en indikation på, om barnet/den unge befinder sig indenfor normalområdet (normal trivsel), er på kanten af normalområdet (gråzone) eller er udenfor normalområdet (lav trivsel).

Figur 28. Gennemsnitlig SDQ-score ved indgangen til projektet for børn og unge i projektet

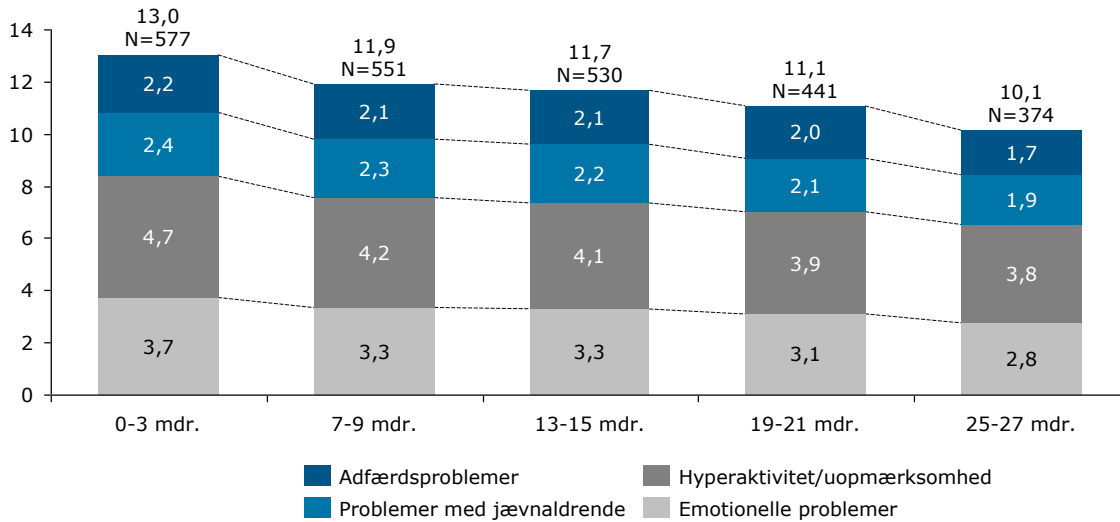

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Børnenes SDQ-scoring har ligeledes forbedret sig henover projektperioden, omend det er uvist, hvor meget af udviklingen, der kan tilskrives projektet. Fra at have ligget i yderkanten af normalområdet med 13 point er der sket en fremgang til 10,1 (jf. figur 29). Fra at have været udenfor

normalområdet eller i gråzonen af normal trivsel på flere af områderne er børnene samlet set indenfor normalområdet på tværs af alle temaer, henholdsvis adfærdsproblemer, problemer med jævnaldrende, hyperaktivitet/uopmærksomhed og emotionelle problemer.

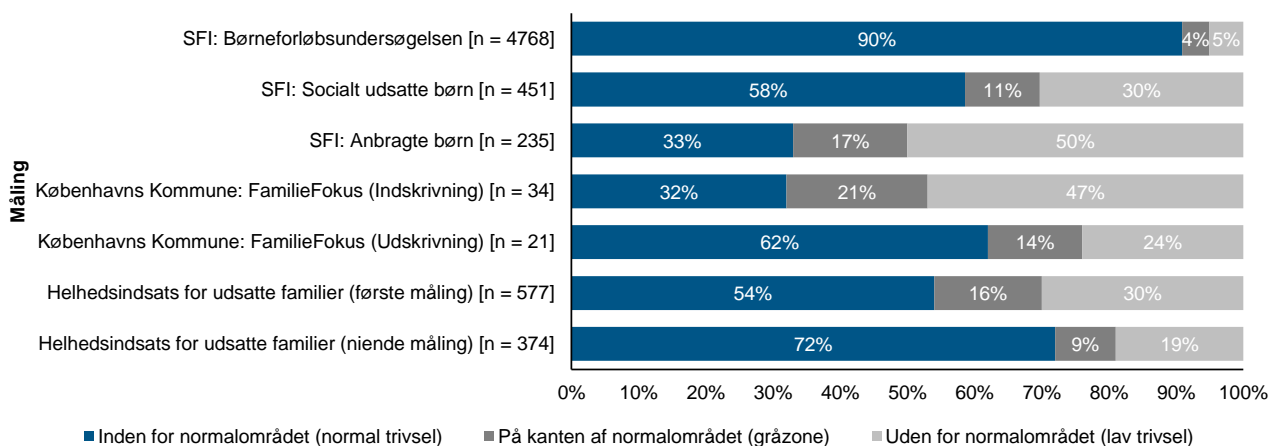
Figur 29. Udvikling i gennemsnitlige SDQ-scoringer for alle børn og unge i projektet

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Perspektiveres der til andre studier, hvor der er foretaget SDQ-målinger, ses det, at andelen af børn og unge i projektet, der ifølge SDQ ligger indenfor normalområdet af trivsel ved deres første måling (54 procent), er nogenlunde sammenligneligt med en SFI-undersøgelse af socialt udsatte børn (58 procent) – se figur 30 nedenfor.

Figur 30. SDQ-målinger i andre studier sammenlignet med projektet

Kilde: Visualisering baseret på tal fra Mål- og Rammekontor for Børn og Familier, Socialforvaltningen, Københavns Kommune, 2009: *Familiefokus og SDQ – SDQ-målinger ved FamilieFokus 2008* samt data fra projektets registreringsværktøj.

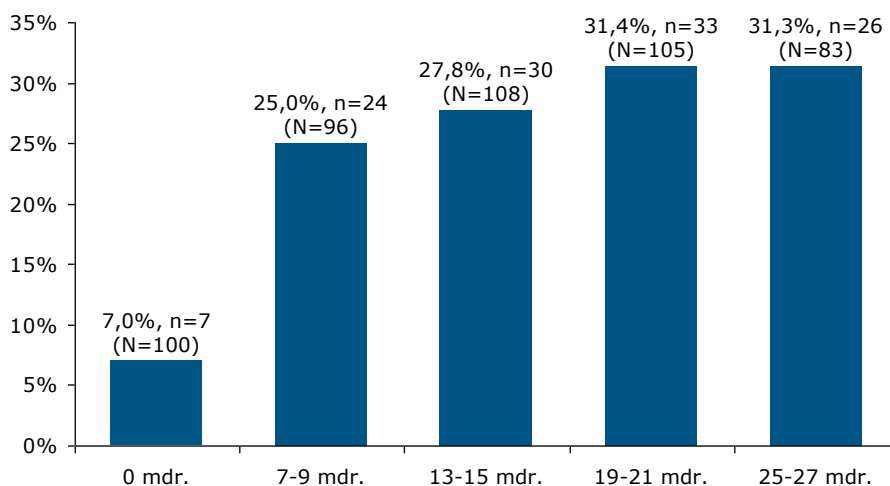
Det ses ligeledes, at målgruppen i projektet er langt fra at kunne sammenlignes med normalbefolkningen af børn og unge, idet SFI's Børneforløbsundersøgelse viser, at 90 procent af børn og unge ligger indenfor normalområdet.

I forhold til et udviklingsperspektiv ses det, at i Københavns Kommunes projekt FamilieFokus fra 2008 er der ved indskrivning 32 procent indenfor normalområdet, mens der ved udskrivning er 62 procent. I *Helhedsindsats for udsatte familier* er andelen gået fra 54 procent til 72 procent. Det skal dog bemærkes, at stikprøvestørrelsen er meget lille med kun 34 deltagere i Københavns Kommunes projekt, hvorfor en reel sammenligning er svær at foretage.

3.10 Fritidsjob og beskæftigelse for de unge (14-17 år)

Andelen af unge, som har et fritidsjob, er steget i løbet af projektperioden. Ved de unges indtræden i projektet har mindre end hver tiende et fritidsjob, mens det ved projektets afslutning er tæt på hver tredje af de unge.

Figur 31. Andel unge i alderen 14-17 år, som har et fritidsjob, fordelt på de unges varighed i projektet

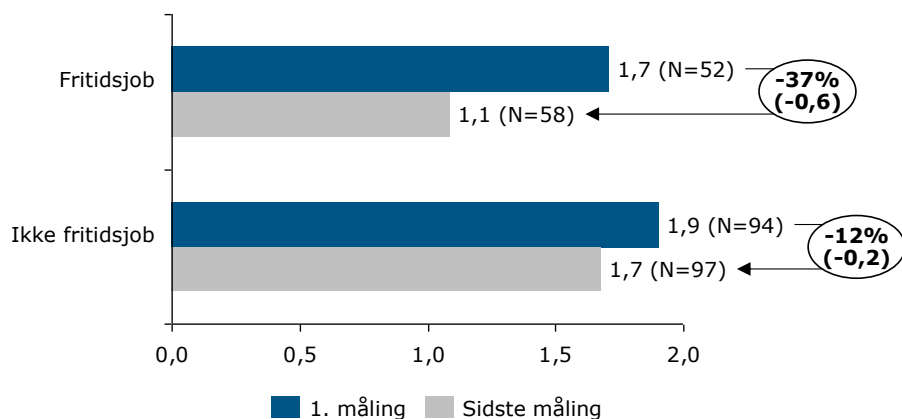
Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Note: Tallene i parentes angiver populationsstørrelsen for aldersgruppen (14-17-årige børn) ved det givne måletidspunkt. N varierer som følge af, at nogle børn henholdsvis indtræder i aldersgruppen og udgår af projektet.

Opgjort på en række baggrundskarakteristika adskiller gruppen af unge, som henholdsvis får og ikke får et fritidsjob, sig kun i et begrænset omfang. Opgjort på, om de unge henholdsvis har eller ikke har et fritidsjob undervejs i projektet, ses forskelle på *udviklingen* i gruppernes gennemsnitlige funktionsniveau. For gruppen af unge, der har et fritidsjob undervejs i projektet, forbedres det gennemsnitlige funktionsniveau 0,6 point (figur 32), hvilket svarer til, at de unges problemer går fra at være karakteriseret som overvejende moderate til at være overvejende lette.

For gruppen, der ikke får et fritidsjob i projektet, er forbedringen mindre (0,2 point), og gruppens problemer vil både ved første og sidste måling karakteriseres som værende overvejende moderate.

Figur 32. Gennemsnitligt funktionsniveau ved de unges første og sidste registrering, fordelt på om de unge har haft et fritidsjob i projektperioden

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Note: Figuren viser resultater for alle børn, som undervejs i projektet er i aldersgruppen 14-17 år.

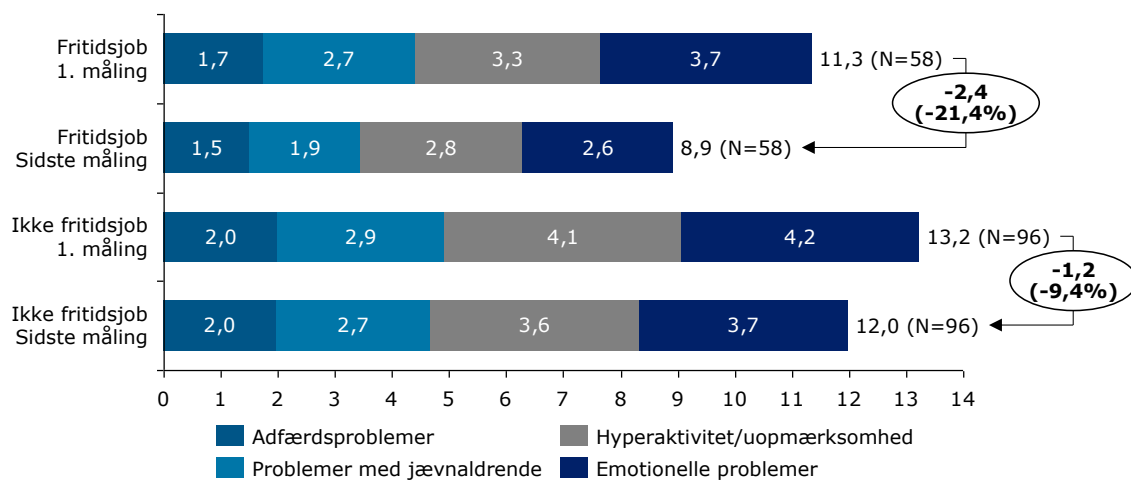
Også resultaterne for udviklingen i de unges SDQ-score indikerer, at der er en sammenhæng mellem de unges trivsel og sandsynligheden for, at de unge får et fritidsjob.

Der ses forskelle på de unges gennemsnitlige SDQ-score mellem dem, der henholdsvis får og ikke får et fritidsjob i projektperioden. De unge, der får et fritidsjob, har fra starten af projektet en lavere SDQ-score, svarende til, at gruppen generelt vurderes at have en bedre trivsel. Gruppen af unge med fritidsjob har samlet set en SDQ-score, der klassificeres som normal trivsel (0-13 point), mens de unge uden fritidsjob ved starten af projektet ligger lige over denne grænse (figur 33).

De unge med fritidsjob adskiller sig fra gruppen uden fritidsjob på alle parametre, men især i forhold til hyperaktivitet og emotionelle problemer er vurderingen af de unge med fritidsjob bedre ved første måling.

Også udviklingen i SDQ-scoren har været bedre for de unge med fritidsjob. I gennemsnit er scoren samlet set faldet med 2,4 point for de unge med fritidsjob, mens de unge uden fritidsjob har oplevet et fald på 1,2 point. Sammenlignet med de unge uden fritidsjob har de unge med fritidsjob især oplevet forbedringer i forhold til problemer med jævnaldrende og emotionelle problemer.

Figur 33. Gennemsnitlig SDQ-score ved de unges første og sidste registrering fordelt på, om de unge har haft et fritidsjob i projektperioden

Kilde: Data fra projektets registreringsværktøj.

Note: Figuren viser resultater for alle børn, der undervejs i projektet er i aldersgruppen 14-17 år. N varierer som følge af manglende registreringer af funktionsevne undervejs i projektet.

4 Hypoteser om virksomme mekanismer

Dette kapitel indeholder resultatet af den kvalitative del af evalueringen af *Helhedsindsats for udsatte familier*. Den kvalitative evaluering bygger på en caseanalyse af 27 familieforløb, hvor der er opnået et succesfuldt resultat i forhold til beskæftigelse for minimum én af de voksne i familien.

Analysen er foretaget med henblik på at udlede hypoteser om virksomme mekanismer i den helhedsorienterede indsats for udsatte familier, der kan skabe en positiv udvikling i forhold til arbejdsmarkedet.

4.1 Udvælgelse af succescases

Den kvalitative analyse tager afsæt i en udvælgelse af familier, hvor der har været en positiv udvikling i forhold til beskæftigelse for én eller flere forældre i familien. Formålet hermed er at kunne opstille hypoteser om de virksomme mekanismer, der er til stede i de gennemgåede cases, hvor der er opnået et succesfuldt resultat i forhold til beskæftigelse.

Stikprøveudvælgelsen til brug for den kvalitative analyse bygger på følgende kriterier for udvælgelse:

1. Mindst én voksen i familien er kommet i beskæftigelse i løbet af projektperioden

Definition: Mindst én voksen var ikke i beskæftigelse ved påbegyndelse af projektet og har samtidig været i beskæftigelse i efterfølgende i minimum 10 uger.

2. Mindst én voksen har været aktiv i projektet i slutningen af 2016

Definition: Mindst én voksen har haft en registrering i projektregistreringsværktøjet på www.udsattefamilier.dk i november-december 2016.

Med ovenstående to kriterier opnås der på tværs af de 10 deltagerkommuner en bruttoliste på 38 familier, hvor minimum én voksen i løbet af projektperioden har opnået 10 ugers beskæftigelse, jf. tabel 2.

Tabel 2. Stikprøveudvælgelse

	Antal familier, der opfylder succeskriteriet	Andel af alle familier i kommunens projekt
Assens	3	15 %
Brøndby	1	3 %
Hedensted	8	17 %
Kolding	5	25 %
Lolland	1	3 %
Randers	4	11 %
Silkeborg	7	11 %
Skive	5	13 %
Thisted	4	11 %
Total	38	

På baggrund af ovenstående liste er der søgt planlagt kommunebesøg og interview i kommuner, hvor flest mulige familier opfylder succeskriteriet, og hvor det samtidig har været muligt at planlægge dataindsamling med kommunen. Det endelige datagrundlag for den kvalitative analyse og udledning af hypoteserne består af interview om 27 af de 38 familiers forløb, hvor der har fundet en positiv udvikling sted i forhold til beskæftigelse, mens familierne har været omfattet af projekt *Helhedsindsats for udsatte familier*. Caseforløbene er udvalgt blandt fem kommuner: Kolding, Thisted, Silkeborg, Hedensted og Assens.

Der er gennemført besøg i tre af de fem kommuner og telefoninterview i to. I de fem kommuner er der foretaget semistrukturerede interview med henblik på at afdække alle 27 sager. Som udgangspunkt er alle cases søgt afdækket fra to perspektiver:

1. Familiens eget perspektiv (kilde: interview med familierne selv, typisk repræsenteret af én voksen)
2. Et kommune-/systemperspektiv (kilde: interview med casemanagere, familiekoordinatorer, familievejledere, sagsbehandler og andre fagpersoner om familiens forløb).

Fokus i såvel interview med fagpersoner som familier har ligget på det faktiske hændelsesforløb, indsatser og konkrete handlinger. Man har søgt at inddrage så mange relevante fagpersoner, der har været inde over familiernes forløb, som muligt. Da evalueringsarbejdet først kunne påbegyndes efter projektperiodens afslutning, har det udgjort en udfordring at inddrage medarbejdere, der har skiftet job siden da, hvorfor nogle sager er bedre belyst end andre.

I én kommune har det været muligt at samle det fulde tværfaglige team bestående af en børnefamiliebehandler, tre familiebehandlere, en jobrådgiver, to casemanagere, en ungerådgiver og projektleder.

I tre kommuner er gennemgangen baseret på interview med projektleder samt suppleret af en-to casemanagere eller myndighedsrådgivere.

I den sidste kommune har det kun været muligt at interviewe projektlederen, som dog selv har været familiekoordinator for familierne.

Ligeledes har ikke alle familier haft mulighed for eller lyst til at deltage i interview. Der er initialt aftalt interview med 20 familier, men i alt gennemført interview med 12 familier. Se i øvrigt tabel 3 for en oversigt over interviewpersoner.

Tabel 3. Oversigt over interviewpersoner

Kommune	Antal succes-cases	Interviewede fagpersoner	Interviewede familier
Kolding Kommune	5	<ul style="list-style-type: none"> • Projektleder • 2 casemanagere • 4 familiebehandlere fra Børnefamiliehuset • 1 jobrådgiver • 1 fra familieafdelingen • 1 ungerådgiver fra Jobcentret 	2
Thisted Kommune	4	<ul style="list-style-type: none"> • Projektleder • 1 familiekoordinator • 1 økonomisk mentor 	2
Silkeborg Kommune	7	<ul style="list-style-type: none"> • 3 casemanagere 	2
Hedensted Kommune	8	<ul style="list-style-type: none"> • Projektleder/familiekoordinator 	4
Assens Kommune	3	<ul style="list-style-type: none"> • Projektleder • 1 myndighedssocialrådgiver 	2
I alt	27	-	12

For alle kommunerne har det været muligt at triangulere data om forløbene med data om familierne fra registreringsværktøjet.

Endelig er der gennemført interview med projektlederen i hver af de fem kommuner, som casene er udvalgt fra. På baggrund af de gennemførte interview er der gennemført en analyse af tendenser på tværs af de 27 caseforløb.

Analysen er foretaget ved at afdække veldefinerede hændelser, handlinger og udsagn i familiernes forløb, herunder specifikke indsatser, hjælp til særlige problemer, der blokerer for beskæftigelse, inddragelse af netværk og ressourcer, vendepunkter i sagen mv. De udledte hypoteser for udvikling har dermed udspring i en kombination af de fagprofessionelles og familiens perspektiv på, hvad der har været afgørende for den positive udvikling.

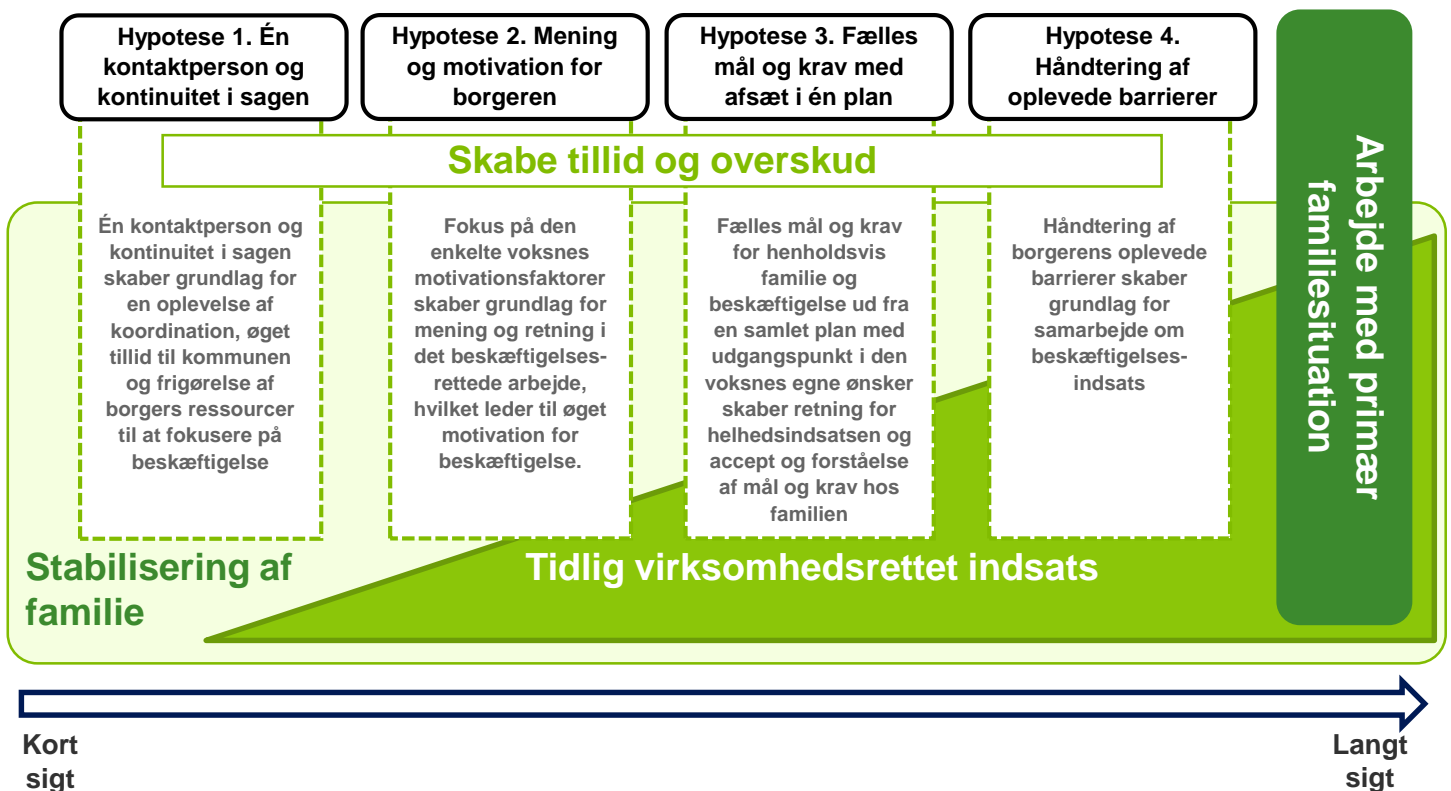
4.2 Stabilisering understøtter tidlig beskæftigelsesindsats

Den kvalitative analyse af de succesfulde familieforløb giver anledning til at udlede fire hypoteser om, hvordan der med en helhedsorienteret tilgang til udsatte familier med sager i flere forvaltninger kan skabes den nødvendige stabilitet, som er en forudsætning for progression i forhold til beskæftigelse for de voksne:

1. Én kontaktperson og kontinuitet i sagen skaber grundlag for en oplevelse af koordination, øget tillid til kommunen og frigørelse af borgers ressourcer til at fokusere på beskæftigelse.
2. Mening for den enkelte voksne giver motivation til fokus på beskæftigelse.
3. Fælles mål og krav for henholdsvis familie og beskæftigelse ud fra en samlet plan med udgangspunkt i den voksnes egne ønsker skaber retning for helhedsindsatsen og accept af mål og krav hos familien.
4. Håndtering af borgerens oplevede barrierer skaber grundlag for samarbejde om beskæftigelsesindsats.

Disse fire hypoteser behandles i det følgende. Sammenhængen mellem stabiliseringen på mellemlang sigt og de fire hypoteser om virksomme mekanismer, der på kort sigt kan være med til at lede dertil, er vist i nedenstående figur 34.

Figur 34. Sammenhæng mellem kort og langt sigt i forhold til helhedsindsats og normal familie- og beskæftigelsesindsats

Familierne i projektets målgruppe har sager i flere forvaltninger, hvilket ofte fra borgerens perspektiv giver en kompleks kommunal organisering med involvering af mange fagpersoner til at løse de enkelte komponenter af sagerne i form af psykiske, sociale, fysiske, familiemæssige og økonomiske udfordringer i familien. Analysen af familiernes sager peger på, at simplicitet i organiseringen, har en væsentlig betydning i forhold til familierne: Én indgang via en familiekoordinator, der som minimum rækker henover familieforvaltningen og beskæftigelsesforvaltningen, koordinerer initiativer fra begge sider og kan træffe beslutninger på begge områder.

Familierne har fortsat brug for den støtte, som flere forvaltninger og flere fagpersoner kan tilbyde. Den kvalitative analyse viser dog, at helhedsindsatsen først og fremmest har brug for at stabilisere familiernes situation for at kunne arbejde målrettet med dem, og at denne stabilisering primært sker via opbyggelsen af en tillidsfuld relation til en familiekoordinator.

En stabilisering kræver ikke en fuld udredning eller løsning af alle problemer, men en målrettet og prioriteret indsats fra én person, som tager fat om de mest umiddelbare hindringer for familien. Ofte kan det være udfordringer som eksempelvis økonomi, bekymringer om huslejen, manglende skole-, dag-, behandlings- eller træningstilbud til børnene, mobilitets- og transportudfordringer, problemer med tænderne, udfordringer i samarbejdet med skole eller dagtilbud eller manglende sammenhæng mellem krav fra familieafdeling og jobcenter (for eksempel samvær på samme tidspunkt som krav om at møde i praktik).

Analysen peger på, at disse hindringer ikke behøver at være løst, for at en stabilisering finder sted. Men at familiekoordinatoren skal sikre, at der tages hensyn til og handles på de udfordringer som familierne selv ser. Dette genererer både en højere grad af tillid til kommunen og et større overskud til at tænke beskæftigelsesrettet.

Hvis familiekoordinatoren skal lykkes med den stabiliserende indsats, som beskrevet ovenfor, så vil det oftest være nødvendigt, at koordinatoren har tilstrækkelig tid til den enkelte familie for at kunne lykkes med denne rolle. Det vil således ofte være afgørende, at der er en tilpas balance i antallet af familier, som den enkelte familiekoordinator har i stabiliseringsfasen. I takt med at indsatsen i den enkelte familie rykker ind i næste fase bør der ligeledes være en klar plan for, hvordan familiekoordinatorens intensive støtte gradvist nedjusteres efter stabiliseringsfasen, så familien kan stå på egne ben.

Stabiliseringen som beskrevet ovenfor er således en nødvendig forudsætning for, at der kan arbejdes med familien i forhold til det beskæftigelsesmæssige, men samtidig et udtryk for, at ikke alle problemer skal være løst, før man kan arbejde med det beskæftigelsesrettede.

Stabilisering af familien kan som minimum karakteriseres ved:

- Der er taget afsæt i familiens oplevede barrierer for beskæftigelse og taget hånd om disse, fremfor et fokus på at løse problemstillinger, som kommunen definerer.
- Der er opbygget en fælles plan, som medvirker til at sikre, at dialogen mellem familie og kommune ikke er præget af konflikt og gensidig mistillid, men af samarbejde.
- Der er fokus på det enkelte individ i familien med henblik på at øge den enkeltes indre motivation, så udvikling og progression ikke

søges drevet gennem ydre motivation (krav, sanktioner, andres forventninger mv.).

- Der er etableret en plan på både kort og langt sigt, med tydelige delmål også på den korte bane, som kan fungere som kontrakt mellem familiekoordinator og familie.
- Der er fastlagt en klar koordination til de øvrige forvaltningsområder omkring børnesagen, så der kan tages de nødvendige hensyn i den beskæftigelsesrettede indsats og skabes ro og sikkerhed for borgeren.

De virksomme mekanismer, der kan medvirke til at understøtte dette, og som analysen giver anledning til at opstille hypoteser omkring, er præsenteret i det følgende.

4.3 De fire hypoteser i overblik

Den kvalitative analyse af de succesfulde familieføløb giver anledning til at udlede fire hypoteser om, hvordan der med en helhedsorienteret tilgang til udsatte familier med sager i flere forvaltninger kan skabe progression i forhold til beskæftigelse for de voksne.

Tabel 4. Kort overblik over hypoteser

	Hypotese	Beskrivelse	Konkretisering/målepunkter
1	Én kontaktperson og kontinuitet i sagen skaber grundlag for en oplevelse af koordination, øget tillid til kommunen og frigørelse af borgers ressourcer til at fokusere på beskæftigelse.	<p>Én kontaktperson og kontinuitet i sagen skaber grundlag for en oplevelse af koordination, øget tillid til kommunen og frigørelse af borgers ressourcer til at fokusere på beskæftigelse, idet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Én kontaktperson skaber vished for koordination og øget overskud til beskæftigelse. <p>Sagsbehandlerkontinuitet- og tilgængelighed øger tillid til kommunen.</p> <p>Én kontaktperson skal have primær fokus på at understøtte og skabe en stabilisering af familiesituationen, der muliggør et fokus på en beskæftigelsesrettede indsats.</p>	<p>Analysen peger på, at familiekoordinatorens rolle som familiernes eneste indgang til kommunen er afgørende for at frigøre de nødvendige ressourcer til at arbejde beskæftigelsesrettet. Analysen viser, at borgeren konkret støttes via følgende fem virkninger af den ene indgang:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koordination: Når familiekoordinator overtager denne rolle, slipper borgeren for byrden ved at skulle koordinere mellem forvaltninger og fagpersoner samt sørge for, at informationer deles på tværs. 2. Kontinuitet: At borgeren har den samme sagsbehandler over længere tid i projektet gør, at familierne ikke skal genfortælle deres sag og være nervøse for sagsbehandlarskift, der bryder kontinuiteten i deres sag. 3. Tilgængelighed og tillid: Via den privilegerede adgang til koordinator opbygges en tillidsrelation til kommunen, som familien ikke har oplevet at have før, hvilket ligeledes frigør ressourcer til at tænke beskæftigelsesrettet. 4. Reaktionsevne: At familien oplever, at koordinator reagerer indenfor en rimelig tid på den information, som borgeren afgiver. 5. Inddragelse: At familien oplever, at de bliver taget med på råd og får afløb for de konkrete input, de har i forhold til egen situation og behov for hjælp.
2	Mening for den enkelte voksne giver motivation til fokus på beskæftigelse.	Fokus på den enkelte voksnes motivationsfaktorer skaber grundlag for mening med det beskæftigelsesrettede arbejde for den voksne, hvilket leder til øget motivation for beskæftigelse og øger chancerne for progression. Dette fokus skal være med til at skabe en forandring fra ydre motivation som	<p>Analysen viser, at det er væsentligt for progression i forhold til beskæftigelse, at der i arbejdet med familien skabes mening med beskæftigelsesarbejdet for den enkelte voksne, og at det særligt lykkes, når:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Der sættes fokus på den enkelte voksne som hovedaktør og forandringsagent.

		<p>primær driver ift. beskæftigelse til en langt stærkere indre motivation hos det enkelte individ i familien.</p> <p>De tre ting, der primært motiverer de voksne og er meningskabende for det fremadrettede arbejde med beskæftigelse, er:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beskæftigelse giver et frirum fra familien med fokus på den enkelte forælders egen udvikling og ønsker. 2. Beskæftigelse giver større uafhængighed – økonomisk og fra krav fra systemet. 3. Beskæftigelse skaber struktur på hverdagen og medvirker til at vise forbedringer i forældreleven. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Der tages udgangspunkt i, at beskæftigelse skal italesættes i forhold til indre motivation. Under forudsætning af at de mest presserende udfordringer er blevet imødekommet, kan der i helhedsindsatsen med fordel sættes fokus på den voksnes egne motivationsorienteringer i et forsøg på at rykke den voksnes anskuelse af beskæftigelse som ekstern nødvendighed til internaliseret vilje. 3. Der tages udgangspunkt i den enkelte voksnes motivation, men at tre primære drivere eksisterer i form af: <ol style="list-style-type: none"> a. Frirum fra øvrige problemer og omgang med andre voksne b. Uafhængighed af systemet c. Struktur på hverdag.
3	Fælles mål og krav for henholdsvis familie og beskæftigelse ud fra en samlet plan med udgangspunkt i den voksnes egne ønsker skaber retning for helhedsindsatsen og accept og forståelse af mål og krav hos familien.	<p>Chancerne for progression i forhold til beskæftigelse øges, når der etableres fælles mål og krav for henholdsvis familie og beskæftigelse ud fra en samlet plan. Planen skal sikre, at når der opstilles beskæftigelsesmål og mål for den beskæftigelsesrettede indsats er de afstemt i forhold til de hensyn der skal tages i familiesagen. Hensynene fastlægges med udgangspunkt i den voksnes egne ønsker, idet dette er med til at skabe en retning for helhedsindsatsen, som i højere grad accepteres hos familien, som kan se sig selv i de opstillede mål og krav.</p>	<p>Analysen peger på, at familierne er mere villige til at samarbejde og arbejde ud fra en fælles plan, og at denne bliver retningsgivende, når særligt tre betingelser er opfyldt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fastsættelse af beskæftigelsesmål og -krav sker med udgangspunkt i et familieperspektiv, hvilket skaber retning, der leder til forståelse og accept hos familien. 2. Fastsættelse af beskæftigelsesmål og -krav sker med udgangspunkt i borgers egne ønsker, hvilket skaber retning, der leder til forståelse og accept hos familien. 3. Fastsættelse af mål og krav sker ud fra en samlet plan med en for familien oplevet balance mellem familie- og beskæftigelsesfokus, der sætter retningen og leder til forståelse og accept hos familien.
4	Håndtering af borgerens oplevede barrierer skaber grundlag for samarbejde om beskæftigelsesindsats	<p>Hurtig og effektiv håndtering af borgerens oplevede barrierer er afsæt for tidlig iværksættelse af beskæftigelsesrettede indsatser. Når borgeren oplever, at der bliver taget hurtigt og effektivt hånd om øvrige problemer, giver det plads til at italesætte og iværksætte virksomhedsrettede indsatser tidligt i forløbet, hvilket øger chancen for progression, idet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koordinators håndtering af oplevede barrierer giver familierne en oplevelse af at blive hørt og taget seriøst. 2. En oplevelse af at blive hørt og taget seriøst skaber grobund for en øget samarbejdsvillighed. 3. Koordinators håndtering af oplevede barrierer giver mulighed for selvstændigt fokus på beskæftigelse og igangsættelse af virksomhedsrettede indsatser. 	<p>Analysen viser således, at når kommunen hurtigt identificerer og derefter rykker hurtigt og effektivt på de oplevede barrierer, skabes der et øget grundlag for samarbejde om beskæftigelsesindsatsen.</p> <p>Ofte er det afledte barrierer, som er afledt af en primær udfordring, der fylder mest nu og her, og som borgeren peger på som en forhindring for at arbejde, for eksempel rod i økonomien, bekymringer om husleje, manglende skole-, dag-, behandlings- eller træningstilbud til børnene, mobilitet, problemer med tænderne, udfordringer i samarbejdet med skole eller dagtilbud samt manglende sammenhæng mellem krav fra familieafdeling og jobcenter (for eksempel samvær på samme tidspunkt som krav om at møde i praktik).</p> <p>Særligt fire forhold gør sig gældende i forhold til en hurtig og effektiv håndtering af borgerens oplevede barrierer som afsæt for tidlig iværksættelse af beskæftigelsesrettede indsatser:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At familiekoordinatoren/kommunen udviser forståelse for familiens situation ud fra et samlet helhedssyn og kan balancere hensyn til både familie- og jobperspektivet. 2. At familiekoordinatoren/kommunen hjælper familien med at skabe overblik over sin

			<p>situation og hjælper til at prioritere ud fra, hvad der kan løses på henholdsvis kort og lang sigt.</p> <p>3. At familiekoordinatoren/kommunen aktivt og hurtigt tager del i at afhjælpe de problemer, der fylder mest på den korte bane.</p> <p>4. At familiekoordinatoren/kommunen sørger for, at tidlig italesættelse og iværksættelse af virksomhedsrettede indsatser følger umiddelbart efter håndteringen af de oplevede barrierer, under hensyntagen til familieperspektivet, men uden en forventning om, at alle problemer skal være udredt og løst, før der kan arbejdes beskæftigelsesrettet.</p>
--	--	--	--

4.4 Hypotese 1: Én kontaktperson og kontinuitet i sagen

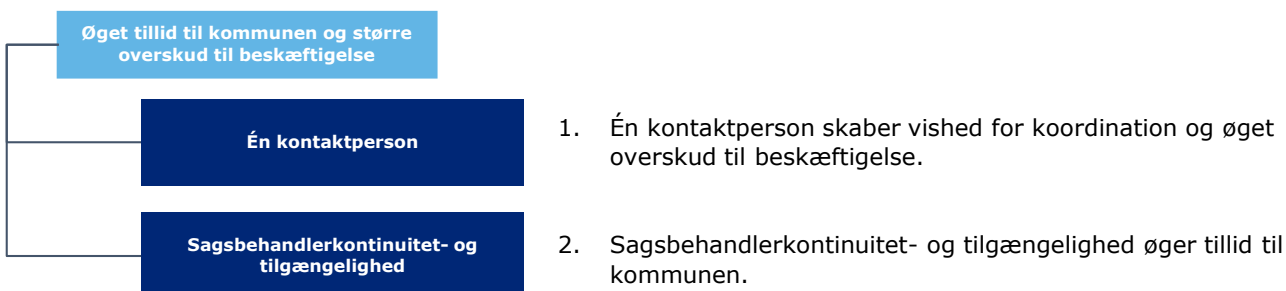
Erfaringen fra de komplekse familiesager på tværs af flere forvaltninger er, at det kan være en udfordring at få et overblik over familiernes indsatser. Således mangler et fælles billede af familiernes problemer og ressourcer og et fælles mål for indsatserne.

Muligheder for forenkling og øget koordination er i høj grad til stede i de komplekse familiesager. I nogle familier er der mange forskellige fagpersoner fra forskellige forvaltningsområder i kommunen inde over sagen. Som eksempel er nævnt en mor, der på grund af forskellige sociale og psykiske problematikker, er i kontakt med 25 forskellige fagpersoner fra kommunen: "Hendes job er jo at være administrerende direktør for de her kontaktpersoner".

Der er en stærk tendens i data til, at borgere – qua involvering af flere fagområder og forvaltninger i deres sager – beskriver sig selv som kassebolde i systemet forud for deres indtræden i projektet. De oplever beskæftigelsessystemet som nyttesløst og bureaukratisk og som en hindring for deres primære fokus, som er børnene. Samtidig nærer de en grad af mistillid til familieafdelingen, som ofte betragtes som formyndere, der har myndighed til at fjerne børnene.

Der mangler således en grundlæggende tillid til kommunen og en koordination mellem forvaltninger, der giver mulighed for et større fokus på beskæftigelse. I de analyserede cases er der primært to punkter, som i sagerne peger frem mod en øget tillid til kommunen og et større overskud til beskæftigelse, jf. figur 35 nedenfor.

Figur 35. De to punkter, som analysen peger på, er afgørende for øget tillid til kommunen og større overskud til beskæftigelse

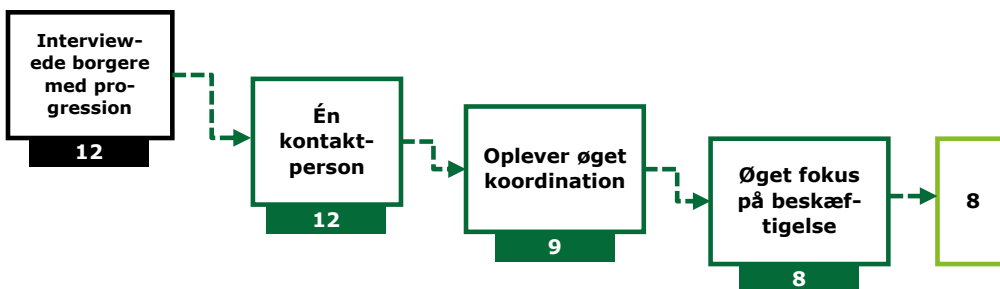

4.4.1 Én kontaktperson skaber vished for koordination og øget overskud til beskæftigelse

De mange personer, der kan være i spil i en familiesag, er en kilde til frustration for familierne. Borgerne oplever, at de skal bruge tid og energi på at kontakte og koordinere mellem forskellige dele af kommunen, hvor der ofte kan gå lang tid med at få respons på henvendelser. Samtidig oplever de, at der ikke er overensstemmelse mellem krav og mål i de enkelte planer, for eksempel at praktik er lagt på samme tid som samvær med barn. Familierne kommer i høj grad til at handle på, hvad de tror, de enkelte dele af systemet vil have, fremfor at arbejde ud fra koordinerede mål med bistand fra fagpersonerne.

Der er i de udvalgte cases gradvist via samarbejdet mellem familien og familiekoordinatoren opnået en øget motivation til beskæftigelse i familierne, i takt med at familierne oplever en koordineret tilgang fra kommunens side til deres situation, som koordinerer mellem forskellige indsatser i henholdsvis familieafdeling og jobcenter.

Figur 36. Data om oplevelse af koordination

Det betyder helt konkret, at borgerne er mindre afvisende overfor perspektiverne ved beskæftigelse, fordi kravene til dem tilpasses efter, hvad de selv oplever som muligt i relation til eventuelle andre udfordringer. Konkrete eksempler i de gennemgåede cases er, at samvær bliver flyttet fra hverdage til weekender, eller at møder i familieafdelingen ikke kolliderer med arbejdstider. I projektet har det været afgørende, at der har eksisteret en klar kommandovej fra familiekoordinator til resten af kommunen. I de tilfælde, hvor jobcentret egenhændigt har sat ting i værk uden at koordinere med familiekoordinatoren, har resultatet været et skridt tilbage i forhold til den øvrige progression.

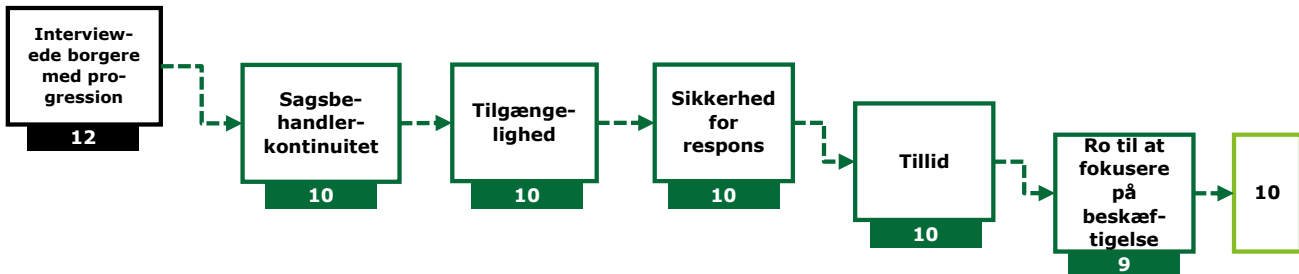
4.4.2 Sagsbehandlerkontinuitet- og tilgængelighed øger tillid til kommunen

Analysen af de 12 familieinterview viser, at det særligt er den manglende fælles historik med sagsbehandlere, som familierne oplever som problematisk. Via gentagne udredninger og overdragelse af deres egen sag til skiftende sagsbehandlere kommer familierne til at skulle gentage deres historie og italesætte alle problemerne igen, hvilket ikke opleves som befordrende for fremdrift; det skaber ifølge såvel interviewede borgere som sagsbehandlere fastholdelse og ikke fremgang. Skift af sagsbehandlere er således med til at give familierne et indtryk af, at de ikke tages alvorligt, og at det ikke kan betale sig at samarbejde med kommunen, fordi processen alligevel skal begynde forfra og gentages et halvt år efter.

Analysen af familiernes forløb viser derfor i lighed med en række tidligere analyser, at sagsbehandlerkontinuitet fremhæves som afgørende af familierne selv for en positiv udvikling. Næsten alle interviewede familier

giver udtryk for, at projektet har bevirket, at de – i modsætning til hvad de har oplevet tidligere i deres relation til kommunen – har fået en større grad af kontinuitet i deres samarbejde med kommunen.

Figur 37. Data om tillid til familiekoordinator i projektperioden

I de analyserede interview med familierne giver næsten alle familier udtryk for, at de i højere grad er blevet lyttet til og forstået, og at de på den måde har fået en følelse af i højere grad at blive taget alvorligt, hvilket de selv peger på som afgørende for deres villighed til at indgå i samarbejde.

Således nævner 10 ud af 12 familier, at det har været væsentligt for dem, at de i løbet af projektperioden altid har vidst, hvem de skulle gå til, og at de var garanteret en vis kontinuitet i sagsbehandlere. Deres udsagn kobles til, at de altid har vidst, at der ville blive reageret på de informationer, de har viderebragt, at de har kunnet videregive disse informationer på et hvilket som helst tidspunkt (også udenfor almindelig kontortid), og at de altid har været sikret respons indenfor en rimelig tidsramme, jf. eksemplerne nedenfor.

Eksempel 1

Interviewperson: "Dét, at man har kunnet skrive en sms, er godt. Det har de alle været rigtig gode til. Man ved, at de er der. Det giver en sikkerhed på en anden måde, at det bliver løst hurtigt, og man skal ikke sidde og tale med en tre-fire instanser, inden det lykkes. Det har jeg nemlig ikke overskud til. Og de har meget lukket".

Eksempel 2

Interviewperson: "Det er bare det hele – den tætte kontakt til koordinator. Hvis der har været noget, har de hjulpet med at undersøge det. Det har været en rigtig god hjælp. Også, hvis der har været noget, jeg ikke har kunnet overskue, har jeg ringet. Mange gange har det bare været en snak, der var brug for. Bare det med at få en andens syn på tingene er vigtigt".

Det relationelle arbejde med familierne viser sig altså afgørende i forhold til, at tilgængelighed hos sagsbehandlerne er vigtigt for familierne.

Familiekoordinatoren er i flere cases blevet en næsten integreret del af familiens hverdag, og hvis familierne i målgruppen oplever akut opståede kriser, som kan udfordre en positiv udvikling, hvis ikke der reageres hurtigt og effektivt fra kommunens side, er familiekoordinatoren i høj grad med til at give familierne sikkerhed herfor.

Pointen understreges af følgende eksempler fra to mødre i projektet:

Eksempel 1

Interviewperson: "Det her har været med til, at kommunen rent faktisk hører på, hvad man siger. De ser på os som de mennesker, vi er, i stedet for de mennesker, vi var for fem år siden. Jeg har altid fået at vide, hvad det var, der var galt, og at jeg skulle gøre det bedre. Så jeg duede faktisk ikke. Opfølgingsmøderne har sat fokus mere præcist på, hvad det er, der ikke fungerer ... Man kan mærke, at de ser en, som man er nu".

Eksempel 2

Interviewperson: "Møderne har i hvert fald været med til at få kommunen til at høre, hvad jeg har sagt. Selvom jeg måske har sagt det til sagsbehandleren, så har jeg ikke altid følt, at jeg blev hørt. Jeg har samtidig følt, at det blev trukket i langdrag, fordi så har det ikke lige og lige ... I projektet har de alle sammen hørt historien, og så har vi aftalt, hvad vi gør til næste opfølgingsmøde. Så skal de jo have det klart til næste møde, for det var aftalen. Og det har været rart, fordi så har man fået svar på det, man har søgt".

4.4.3 Konklusion: hypotese 1

Ovenstående analyse af familiekoordinatorens betydning for arbejdet med familierne i retning af det beskæftigelsesmæssige giver anledning til udledning af følgende hypotese:

Én kontaktperson og kontinuitet skaber grundlag for en oplevelse af koordination, øget tillid til kommunen og frigørelse af borgers ressourcer til at fokusere på beskæftigelse, hvilket øger chancerne for progression (jf. figur 38).

Figur 38. Hypotese 1 i overblik

Familiekoordinatorens rolle som familiernes eneste indgang til kommunen har været afgørende for borgernes oplevelse af en koordination i deres sag, som gør, at de ikke selv skal bruge unødige ressourcer på at være i kontakt med og koordinere mellem forskellige indsatser og forvaltninger. Dermed frigøres et overskud til at fokusere på beskæftigelse.

Den samme betydning har det, at familierne ikke skal genfortælle deres sag og være nervøse for sagsbehandlerskift, der bryder kontinuiteten i deres sag. Dermed opbygges en tillidsrelation til kommunen, som de ikke har oplevet at have før, hvilket ligeledes frigør ressourcer til at tænke beskæftigelsesrettet. Disse to forhold er samlet set med til at drive øgede chancer for progression i de analyserede cases.

4.5 Hypotese 2: Mening og retning for den enkelte voksne

Ved indtræden i projektet er de 27 familier kendetegnet ved begrænset motivation til at ændre på deres beskæftigelsesmæssige situation, som typisk begrundes i familiens komplekse situation som et vanskeligt vilkår for progression. Familiernes fokus er til at begynde med i mindre grad rettet mod deres egne muligheder for at afhjælpe deres situation ved en forbedret tilknytning til arbejdsmarkedet. Ofte vil de oplevede barrierer omkring deres børn være det, der blokerer for at rette fokus mod beskæftigelse.

Analysen af de 12 familiesager, hvor familierne er blevet interviewet, viser, at motivation ofte skabes, når der også bliver plads til, at den enkelte voksne motiveres selv – og ikke kun ud fra, hvad der skal ske med børnene.

Konkret viser analysen, at de primære motivationsfaktorer, der kan identificeres blandt de voksne, er knyttet til særligt tre hovedområder, jf. nedenstående figur.

Figur 39. De tre punkter, borgere lægger vægt på som deres motivation for beskæftigelse

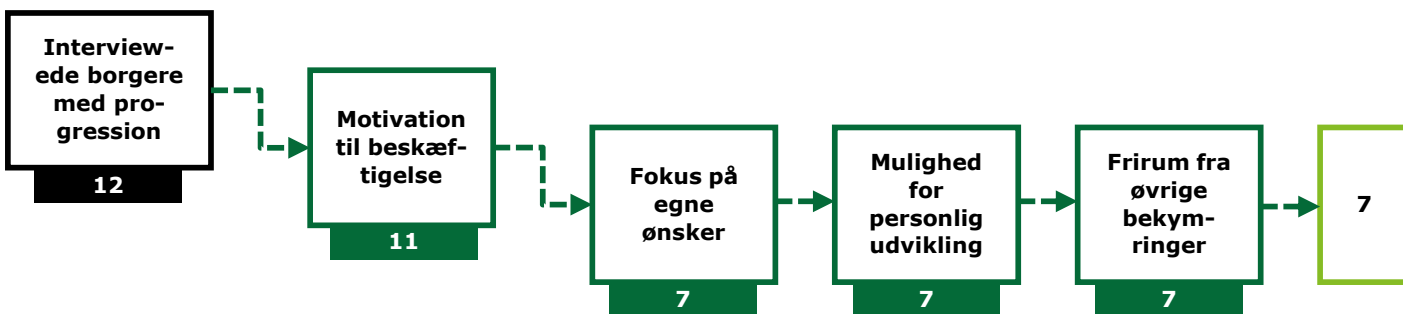

4.5.1 Beskæftigelse giver et frirum fra familien med fokus på den enkelte forælders egen udvikling og ønsker

Analysen af udsagnene om motivation for beskæftigelse blandt de 12 interviewede familier, understøttet af gennemgangen af de 15 øvrige sager ud fra systemperspektivet, viser, at når der sættes fokus på individuelle ønsker til og behov for personlig udvikling, øges chancerne for, at borgerne opnår motivation.

Nedenstående figur viser således, at syv ud af 12 borgere i interview giver udtryk for, at deres familiekoordinator har hjulpet dem til at fokusere på sig selv og på deres egne ønsker, og at dette har været medvirkende til deres positive udvikling. Fokus på, hvad den enkelte forælder gerne vil opnå, karakteriseres af forældrene selv som en driver på grund af et væsentligt andet fokus end de øvrige motivationsfaktorer (økonomi og forældreevne). Når beskæftigelse italesættes som vejen til at være selvforsørgende og en ansvarlig forælder, er det som udgangspunkt negativt, at man ikke allerede er i beskæftigelse, hvilket kan give grobund for indlejrede mønstre af følelser af utilstrækkelighed og opgivelse. Italesættes beskæftigelse derimod som en måde, hvorpå egne drømme og ønsker kan realiseres, er fokus mere positivt.

Figur 40. Data om motivation til beskæftigelse

Note: Mørkegrønne bokse står for udsagn fra borgere, sort boks står for en hændelse. Tallet i fanen under en boks viser, i hvor mange sager udsagnet eller hændelsen forekommer. Kæden illustrerer en kombination af udsagn, hvor den lysegrønne boks markerer, hvor mange der i alt har oplevet den givne kombination. En knækket pil markerer et *både-og* mellem to udsagn, mens en ret pil markerer *og/eller*.

Når familiekoordinatorer via en coachende tilgang formår at rette fokus mod beskæftigelse med udgangspunkt i fars eller mors eget ønske om livskvalitet og selvværd, så opstår der i de analyserede cases motivation til eksempelvis at påbegynde en praktik. Motivationen kædes i borgerinterviewene sammen med muligheden for at opnå en personlig udvikling, som i flere tilfælde er sat på hold på grund af bekymringer om børn og økonomi. Et fokus på egne muligheder og arbejdssituation giver mulighed for at få et frirum for de øvrige bekymringer, der blokerer for at tænke beskæftigelsesrettet.

Eksempel 1

Interviewperson: "Rent tilfældigt får jeg besked på at lave en top-10-liste med ting, jeg har lyst til at lave. Det var min koordinator, der sagde det. Der var jeg med fire børn tilpas meget mor til, at jeg simpelthen ikke vidste det. Før havde jeg kun fået at vide, hvad jeg *skulle*. Jeg tænkte og tænkte. Så kom jeg til at tænke, at jeg gerne vil i butik. Jeg spurgte, om det kunne lade sig gøre. Jeg fik at vide, at selvfølgelig kunne det det. Vi skulle bare finde den rigtige butik. Jeg kom i praktik i en dagligvarebutik med flere forlængelser, og nu arbejder jeg der deltid 25 timer om ugen ... Nu er arbejdet *mors-tid*, fordi jeg kan komme ud for mig selv og være voksen. Mine venner kan slet ikke følge mig i, at når jeg er derhjemme, er jeg på arbejde, og når jeg er i Føtex, har jeg jo fri. Der kan jeg lave det, jeg gerne vil ... Jeg kan godt lide, at der er en gevinst ved, at jeg også bliver socialiseret gennem arbejde".

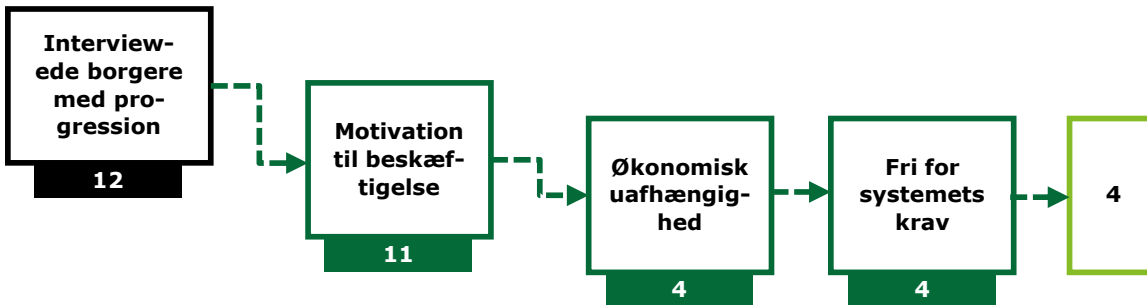
Analysen viser, at når sagsbehandlerne beskriver sager, hvor borgerne har haft en modvillig indstilling til at arbejde, så er vendepunktet i sagen sket, når sagsbehandleren har formået at dreje samtalerne over på, hvad det giver borgeren personligt at få nogle kolleger og relationer til andre voksne. Det gør, at borgeren bliver set i forhold til noget i kraft af sig selv og ikke i kraft af sin evne til at være forsørger eller forælder.

4.5.2 Beskæftigelse giver større uafhængighed – økonomisk og i forhold til krav fra systemet

Gennemgangen af de 12 forløb, hvor familierne er blevet interviewet, indikerer, at et andet omdrejningspunkt for familiernes motivation til beskæftigelse er økonomisk uafhængighed. Det er dog i høj grad et fokus, som kommer fra familierne selv og i mindre grad et virkemiddel i

familiekoordinatorens dialog med dem. Ønsket fra familierne om at blive selvforsørgende er i interviewene direkte sidestillet med et ønske om at blive fri for det, som borgerne betegner som systemkrav, jf. figur 41.

Figur 41. Data om motivation til beskæftigelse

Når borgerne beskriver ønsket om at blive selvforsørgende, er det således med udgangspunkt i en indre motivationsfaktor, der går på at blive fri for jobcentrets krav:

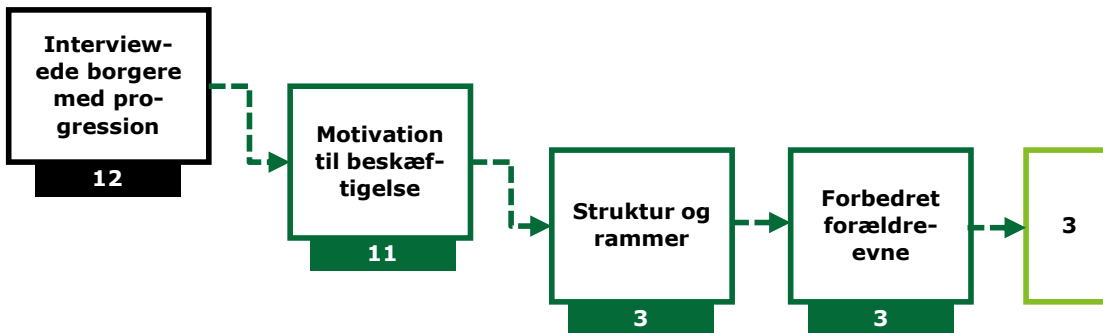
Interviewperson: "Det var mig, der ville ud af kontanthjælpssystemet. Det var mig selv, der nåede til den erkendelse. Jeg skulle ikke blive ved med at være på kontanthjælp. Jeg kunne ikke holde det ud. Så blev jeg sendt ud i den ene aktivering efter den anden. Det duer jeg ikke til. Så vil jeg hellere lave noget ordentligt... Det var der, jeg fik det tilbudt [at deltage i projektet], fordi jeg var træt af at blive kastet rundt. Være et nummer i rækken. Der kan jeg kun sige, at det har været positivt, at man har haft én person, man kunne gå til, som har hjulpet én videre til at få styr på tingene".

Foruden den indre motivationsfaktor er beskæftigelse endvidere et mål, der for familierne også er motiveret af et ydre fokus på, at det er forventet af dem, at de kan klare sig selv.

4.5.3 Beskæftigelse skaber struktur på hverdagen og medvirker til at vise forbedringer i forældreevnen

Når familierne beskriver årsager til, at de ikke tidligere har haft overskud til at fokusere på deres egen tilknytning til arbejdsmarkedet, relateres det primært til, at problemer med deres børn overskygger alt andet. Det vil sige, at udfordringer på børne- og familieområdet blokerer for udvikling på beskæftigelsesområdet. Men analysen af casedata viser, at denne logik også kan vendes fra en barriere til en motivationsfaktor. Tre familier giver udtryk for, at deres børn er den primære motivationsfaktor for at komme i beskæftigelse. Der er for disse tre familier en direkte sammenhæng mellem den struktur og de rammer, der følger af at være i job, og en forbedret forældreevne, som de ønsker at vise overfor kommunen.

Figur 42. Data om motivation til beskæftigelse

De giver udtryk for, at de er opmærksomme på, at den stabilitet, det kræver at gå på arbejde, er nødvendig for at vise, at de kan klare forældrerollen. Det skal dog bemærkes, at de tre familier alle har eller har haft anbragte børn, hvorfor fokus naturligt er skærpet i forhold til børnene. Forældrene ser i disse sager beskæftigelse som et middel koblet direkte til målet, der er øget samvær med børnene og i sidste ende hjemtagelse:

Interviewperson: "Motivationen til at komme i praktik kom fra at få skrevet op på møderne, at jeg skulle til at i gang med noget. Bare et eller andet var et skridt i den rigtige retning. Jeg skulle gøre det, hvis jeg gerne ville have mine børn igen. Det var i høj grad mine børn, der var motivationen. Mine børn har spillet en stor rolle. Jeg ved, hvad jeg kæmper for".

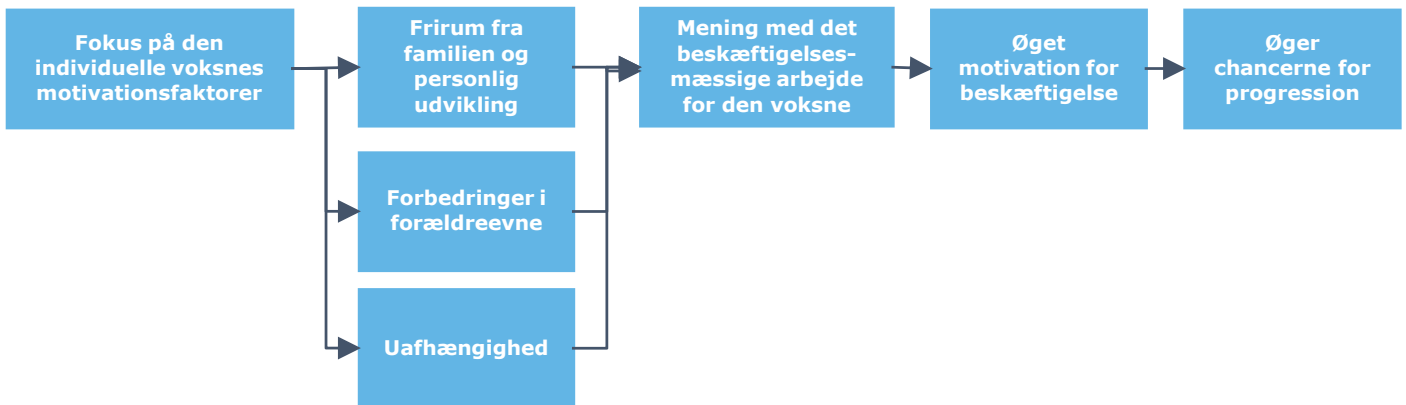
Analysen af fagpersonernes udsagn peger på, at der er konsensus om, at en øget tilknytning til arbejdsmarkedet er positiv i den henseende, selvom beskæftigelse i sagens natur ikke nødvendigvis er bestemmende for forældreevnen. Fagpersonerne peger på, at den struktur og de rammer, som et fast arbejde lægger ned over et hverdagsliv, er befordrende for hverdagsmestring i almindelighed og kan som sådan være medvirkende årsag til øget trivsel hos børnene. Det tillægges stor værdi, at det har en opdragende effekt at se forældrene gå på arbejde hver dag, og at der er et socialt aspekt og selvtillidsløft for børn i at kunne fortælle klassekammerater, at forældrene er på arbejde lige som alle andre.

4.5.4 Konklusion: hypotese 2

Ovenstående analyse af tendenserne i casedata vedrørende motivation til beskæftigelse giver anledning til udledning af følgende hypotese:

Fokus på den individuelle voksnes motivationsfaktorer skaber grundlag for mening med det beskæftigelsesrettede arbejde for den voksne, hvilket leder til øget motivation for beskæftigelse og øger chancerne for progression (jf. figur 43).

Figur 43. Hypotese 2 i overblik

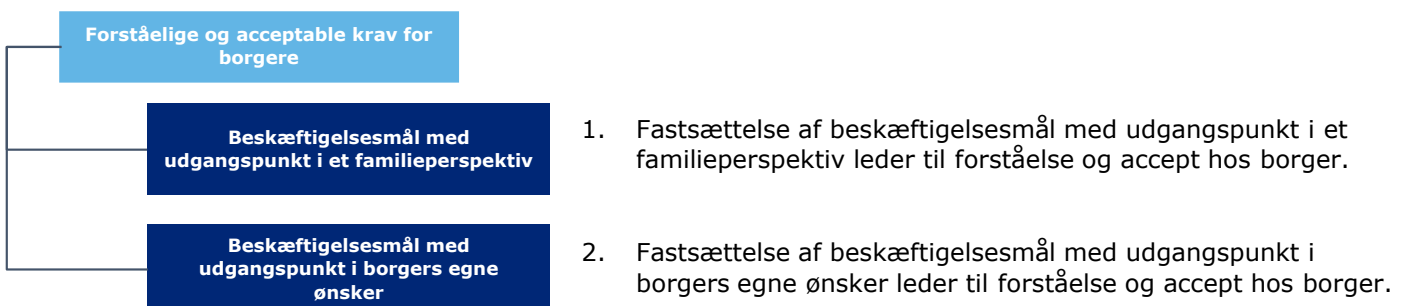
Det øger således chancerne for progression, når familiekoordinator og borger i fællesskab opnår klarhed over, hvad et beskæftigelsesfokus peger frem mod for den individuelle voksne, og hvad der er med til at motivere den voksne til at nå hertil. Her er særligt motivationsfaktorer som det at få et frirum fra familien og mulighed for personlig udvikling stærke samt udsigterne til en forbedret forældreevne og uafhængighed fra jobcentret og økonomisk. Det er for den voksne med til at give mening for det beskæftigelsesmæssige arbejde, at det ses i sammenhæng med personlige og familiemæssige gevinster, og det øger motivationen for beskæftigelse.

4.6 Hypotese 3: Fælles mål i én plan for familie og beskæftigelse

De analyserede interview med fagpersoner i projektet viser, at der på tværs af familie- og beskæftigelsesområdet findes forskellige tilgange til, hvordan der arbejdes med indsats og mål for de udsatte familier. Disse forskelle har derfor også betydning for, hvordan den konkrete indsats for en familie skrues sammen, og hvilke mål og krav der stilles.

Analysen af succesasene peger på, at der særligt er to ting, der er med til at gøre krav forståelige og acceptable for borgerne, jf. nedenstående figur.

Figur 44. De to punkter, som analysen peger på, er afgørende for, at krav opfattes som forståelige og acceptable for borgere

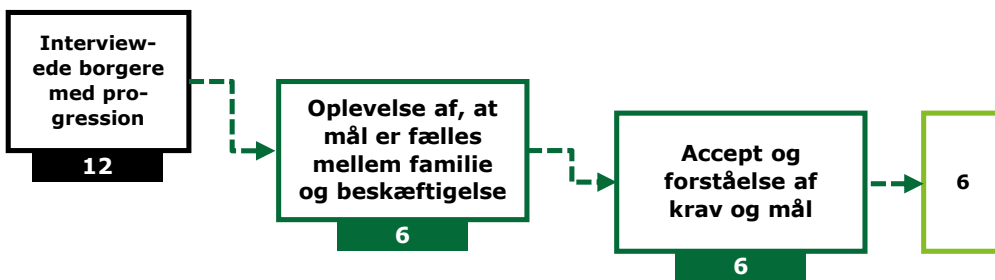
4.6.1 Fastsættelse af beskæftigelsesmål med udgangspunkt i et familieperspektiv leder til forståelse og accept hos borger

De interview, der er gennemført med fagpersonerne om de i alt 27 sager, viser, at der i forhold til den enkelte familiekoordinator er variation i, hvor hurtigt beskæftigelsesperspektivet bringes ind i familiernes sager. Dette

hænger blandt andet sammen med, hvilken baggrund familiekoordinatoren kommer fra, hvilket betyder meget for det fokus, der anlægges i det koordinerende arbejde.

I de sager, hvor det lykkes, handler det ifølge borgerne om, at der bliver udvist forståelse for den situation, som de står i rent familiemæssigt. Dette er afgørende, da borgerne kobler oplevelsen af, at mål er fælles mellem familie- og beskæftigelsesdelen, med en større accept og forståelse af kravene og målene i sig selv.

Figur 45. Data om oplevelse af, at mål er fælles mellem familie og beskæftigelse

At der er tydelig synergi mellem de mål, der sættes for henholdsvis beskæftigelse og familie, er særligt vigtigt for familierne, da prioriteringen af beskæftigelse bliver sekundær, hvis de oplever ikke at kunne opfylde krav fra flere steder i kommunen. Den helhedsorienterede forståelse af, hvilke særlige problemer der gør sig gældende i deres sag, betyder meget for deres syn på samarbejdet med kommunen i projektet:

Eksempel 1

Interviewperson: "Rent psykisk er der sket noget. Det sammenspil og den forståelse, jeg har mødt. Jeg tror, det er så vigtigt i familier, der har mange forskellige personer ind over deres sag. Det er vigtigt, at de forskellige sagsbehandlere hører hinandens historier – det var sådan med hende fra jobcentret, at efter mødet gik hun fra at være efter mig til at være forstående. Det var drastisk ... det gjorde noget for motivationen ... det har helt sikkert givet mere blod på tanden, i forhold til hvis de havde været efter mig. Jeg har det psykiske overskud til selv at tænke ... Det har givet mig flere kræfter til at fokusere på beskæftigelse".

Ensretningen mellem familie- og beskæftigelsesfokus via en fælles plan er med til at skabe retning for familierne og giver en større accept af krav og mål. Eksempelvis pointerer en familie, at den usikkerhed, der tidligere havde været, blev minimeret ved hjælp af netværksmøderne, hvor det tværfaglige team deltog:

Eksempel 2

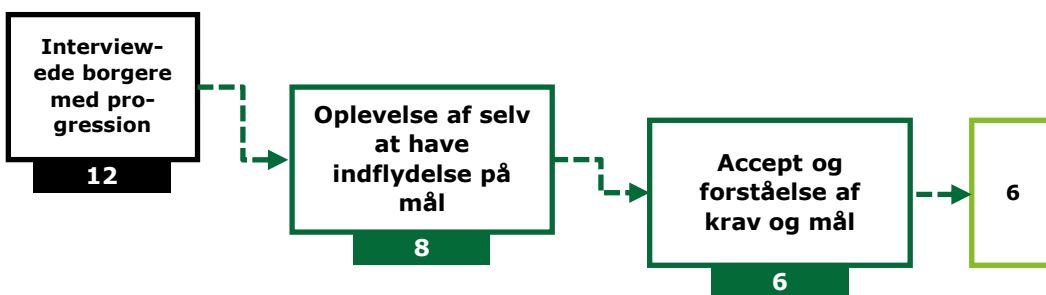
Interviewperson: "Vi lavede lister over, hvad der fungerede, og hvad der ikke fungerede. Til at starte med var listen over ting, der ikke fungerede, meget, meget lang. Det var hårdt at skulle sidde og høre på. Men da det så blev skrevet op, og vi fik talt om det alle sammen, så kunne man sætte sig ind i, hvilken side de stod på. De havde nogle gange set det på en anden måde end os. På den måde var det rart at få at vide, hvad de tænkte om tingene. Der blev skabt klarhed over, hvad de tror, de ser... Vi satte fokus på, hvad vi kunne gøre ved de ting, der ikke fungerede, i stedet for at vi fik at vide, at vi bare gjorde noget forkert. Før var vi ikke klar over, hvad de forskellige forvaltninger gerne ville have, at vi skulle ændre".

4.6.2 Fastsættelse af beskæftigelsesmål med udgangspunkt i borgers egne ønsker leder til forståelse og accept hos borger

Virksomhedspraktikker har været af afgørende betydning for borgernes motivation, idet de har været instrumentelle i forhold til at give borgerne fornyet tro på sig selv. Borgerne beskriver det som et vendepunkt i deres forløb, at de er blevet tildelt et ansvar og har fået noget at stå op til.

Dog er der i data en tydelig tendens i forhold til vigtigheden af indflydelse, i forhold til hvilken praktik og hvor hurtigt det skal gå. Det er således betydende for et succesfuldt udfald af for eksempel en praktik, at der tages udgangspunkt i borgerens egne ønsker.

Figur 46. Data om oplevelse af at have indflydelse på mål

En del borgere beskriver således dét at få en succesfuld oplevelse ud af en praktikplads i direkte sammenhæng med, at praktikpladsen passer til deres egne mål og drømme. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at de omtaler deres praktik og deres egne mål i direkte forlængelse af hinanden som i nedenstående eksempler.

Eksempel 1

Interviewperson: "Min sagsbehandler havde længe talt om praktik, hvor jeg blev ved med at sige nej. Det var der ikke nogen grund til. Men jo flere opfølgingsmøder og mere fokus på, hvad der var vigtigt for os hver især som kommune og familie, blev det klart, at jeg skulle have en praktikplads. Koordinator startede med at finde en til 20 timer om ugen. Hun sagde, at hvis det var for meget, så måtte jeg ringe til hende. Så kunne vi finde ud af noget andet. Men planen var, at det ligeså stille skulle trappes op til 37 timer. Jeg fik også lagt kortene på bordet og fortalt, hvordan jeg havde det, og hvor jeg stod henne. Også sådan rent psykisk. Det var et helvede, da det endelig kom frem. Det var ikke særlig rart, men jeg fik sat ord på, hvad jeg gik og tumlede med. Så sagde de, at vi bare kunne tage det i mit tempo, så jeg ikke bakkede ud og sagde, at jeg ikke kunne ... Jeg kom i praktik ... og fik selvtilid og troen på mig selv igen. Så tænkte jeg, at jeg også godt kunne komme op på 37 timer. Selvfølgelig. Hvorfor skulle jeg ikke kunne det?"

Eksempel 2

Interviewperson: "Mange af de ting, man også bliver træt af, er, at man føler, man får trukket en pose ned over hovedet, og så kommer man ind i en bås og skal finde på et eller andet. I de fem år, jeg gik sygemeldt, fik jeg at vide, at jeg aldrig kom tilbage til mit gamle job. Det fik jeg at vide af systemet. Så længe en borger har en vision om at komme tilbage til det gamle job ... så fandt de ud af til sidst, at det kunne jeg godt. Jeg fandt selv et vikariat for at teste, om jeg kunne. Jeg kom over til en smed. Jeg har en kammerat, der arbejder der. Jeg kom i praktik for at prøve det af. Det gik rigtig fint. Jeg var der i 2,5 måned. Så røg jeg på kursus, og så startede jeg med at køre lastbil igen".

Caseanalyserne viser, at det, at familien kun har én person at forholde sig til, reducerer udfordringen omkring, at borgeren skal fortælle sin historie flere steder og dermed kan føle sig tvunget til at fortælle forskellige versioner til jobcentret for at blive fredet fra aktivering og familieafdeling for at demonstrere en god forældreevne. Det bliver således afgørende at finde et fælles mål, som tilgodeser både familie og beskæftigelse.

Eksempel 1

Interviewperson: "Vi arbejder rigtig meget med timing. Nu er timingen her. Nu går vi, og de næste tre dage er det det her, det handler om. At få det her åbnet og landet og lukket igen – indenfor et meget kort interval, så borgeren kan se sig i det, for så oplever de, at der bliver handlet, og at der bliver holdt fast, og at der bliver lukket igen. Det gør noget ved mennesker".

Eksempel 2

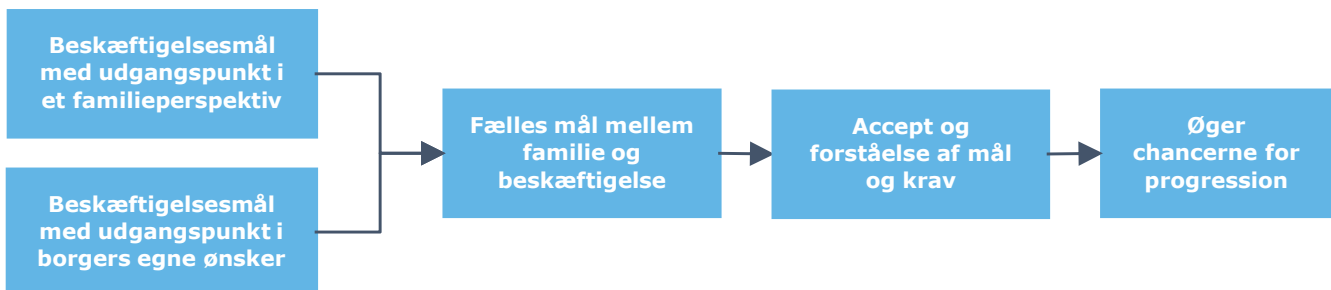
Interviewperson: "Borgerne bliver helt matte i øjnene, hvis man siger, at man nok lige er nødt til at indkalde til et møde, og vi skal have mange med, så måske kan det blive om tre uger. Så mister de fuldstændig gnisten. Man skal kunne reagere med det samme".

4.6.3 Konklusion: hypotese 3

Ovenstående analyse af betydningen af, at mål og krav for familie og beskæftigelse er fælles og tager udgangspunkt i borgerens egne ønsker, giver anledning til udledning af følgende hypotese:

Chancerne for progression i forhold til beskæftigelse øges, når der etableres fælles mål og krav for henholdsvis familie og beskæftigelse ud fra en samlet plan med udgangspunkt i den voksnes egne, idet dette er med til at skabe en retning for helhedsindsatsen, der i højere grad accepteres af familien, som kan se sig selv i de opstillede mål og krav.

Figur 47. Hypotese 2 i overblik

Analysen peger således på, at familierne er mere villige til at samarbejde og arbejde beskæftigelsesrettet, når fastsættelse af beskæftigelsesmål og -krav sker med udgangspunkt i et familieperspektiv og med udgangspunkt i borgers egne ønsker. En samlet plan, der er retningsgivende for familien, og som indeholder en oplevet balance mellem familie- og beskæftigelsesfokus, leder til forståelse og accept af krav og mål hos familien og øger dermed chancerne for progression i forhold til beskæftigelse.

4.7 Hypotese 4: Håndtering af borgerens oplevede barrierer

Analysen af casedata viser, at en stor andel af sagerne med progression for de voksne i forhold til beskæftigelse er karakteriseret ved, at familierne har fået den hjælp, som de selv har efterspurgt som nødvendig for at komme videre.

Borgerne beskriver deres situation før indtræden i projektet som kaotisk og præget af for mange ting, der forhindrer dem i overhovedet at fokusere på beskæftigelse som realistisk. Disse ting er ofte afledte barrierer af ledighed

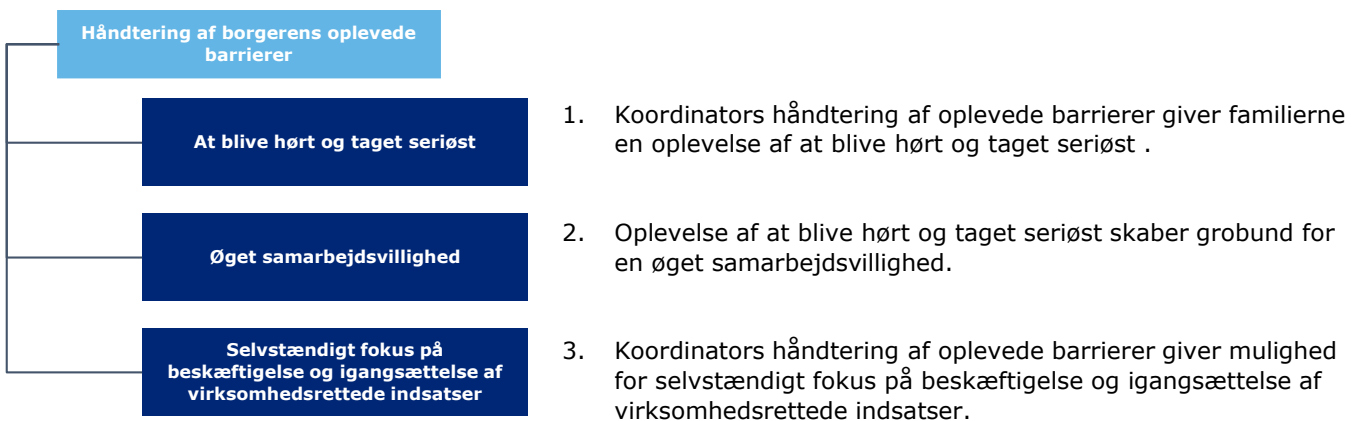

i form af dårlig økonomi og svær boligsituation koblet med problemer i forhold til børnene i form af ADHD, udadreagerende adfærd, selvmordstanker samt ofte i forlængelse heraf at finde det rette skole-, pasnings-, trænings- eller behandlingstilbud mv.

Det er karakteristisk for de 12 sager, hvor familierne er blevet interviewet, at forældrene også nævner problemer med voldelige samlevende, alkohol- og stofmisbrug og psykiske barrierer som angst og depression som årsager til, at de ikke har været stabile nok til at arbejde, men at det ikke er på dette punkt, at de oplever at have behov for hjælp fra kommunen. I de 15 øvrige sager, hvor gennemgangen alene bygger på fagpersoners udlæg af sagen, er der et større fokus på de voksnes egne fysiske og psykiske udfordringer som barrierer for beskæftigelse.

Der er i de analyserede data særligt tre tendenser, som gør sig gældende, når borgerne oplever, at de får håndteret de oplevede barrierer, som står i vejen for at arbejde beskæftigelsesrettet, jf. nedenstående figur.

Figur 48. De tre punkter, borgere lægger vægt på, når de oplever, der bliver taget hånd om oplevede barrierer

4.7.1 Koordinators håndtering af oplevede barrierer giver familierne en oplevelse af at blive hørt

Barriererne for beskæftigelse er for borgerne ved indtræden i projektet problemer, som de ikke kan overskue og magte, og som dermed blokerer for deres overvejelser om at søge arbejde. Med familiekoordinatorens hjælp til at parkere nogle af disse udfordringer ved at vise, at der bliver lyttet og handlet hurtigt, har de voksne i projektet i flere tilfælde fået det overskud, som de selv giver udtryk for, at der skulle til for at fokusere på deres egen situation i almindelighed og på arbejdsmarkedet i særdeleshed, jævnfør eksemplet nedenfor.

Eksempel 1

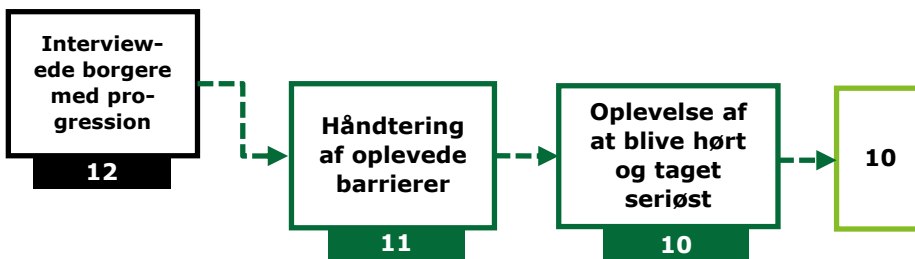
Interviewperson: "Jeg var meget forbeholden. Det lød ikke særlig godt med en kommunal medarbejder, der kom rendende hele tiden indenfor mine døre. Øv, tænkte jeg. Det kom kraftigt til revurdering. Jeg har fire børn – to specialbørn. Koordinator hjalp mig med at få søgt tilskud til børnene, pasning, buskørsel mv. De ting, jeg ikke havde tid og overskud til at sætte mig ned og få gjort. Indenfor de første tre måneder havde hun faktisk gjort det 280 % nemmere. Det gik så hurtigt. Hun var hurtig og effektiv. Det skete bare sådan. Hun klarede på tre måneder, hvad jeg havde kæmpet for i tre år. Hun gav ikke op, før hun havde fået det, hun ville have".

Koordinatorens håndtering af oplevede barrierer har i mange tilfælde handlet om at opnå den rigtige hjælp til børnene. Men også særligt økonomi har fyldt meget for familierne. Flere projekter har derfor ligeledes tilbudt borgerne hjælp til at få ryddet op i deres økonomi. Tendensen i casedata peger således på, at familierne er meget mentalt påvirkede af at være udfordrede på økonomien. Denne afledte barriere bliver overskyggende for deres generelle udsyn og mulighed for at agere i forhold til deres situation.

I en enkelt kommune har man eksempelvis haft en fast økonomifaglig person ansat syv timer om ugen til at agere mentor for familierne. I de øvrige kommuner har der også været arbejdet med forskellige tiltag: hjælp til oprydning i økonomi, åbning af rudekvarterer, håndtering af SKAT, hjælp til at logge ind med NemID, tjekke e-Boks og hjælp til at lave ansøgninger og få dem sendt af sted.

Analysen af casedata viser, at når de voksne i projektet beskriver, at der bliver taget ansvarsfuldt og hensynsfuldt hånd om deres oplevede barrierer, og at de i modsætning til deres tidligere erfaringer med kommunen oplever aktiv lytning og hurtig handling, føler de sig taget seriøst, jf. figur 49.

Figur 49. Data om håndtering af oplevede barrierer

4.7.2 Oplevelse af at blive hørt og taget seriøst skaber grobund for en øget samarbejdsvillighed

At borgerne opnår en følelse af at blive taget seriøst, er med til at drive en positiv udvikling i deres sag, hvilket viser sig i casene ved, at det i deres udsagn er nævnt i direkte sammenhæng med en øget vilje til selv at lægge en ekstra indsats som i de to eksempler nedenfor:

Eksempel 1

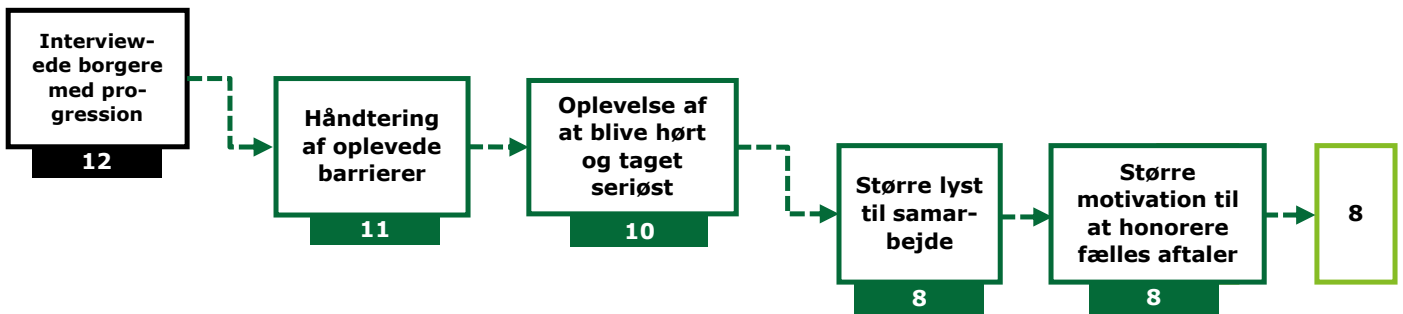
Interviewperson: "Hun var der jo for en – ikke noget med at dunke folk i hovedet. I den normale indsats føler man sig som et nummer. Her, der føler man virkelig, at der bliver taget hånd om en. Der bliver reageret hurtigt på de bekymringer, man har, og fulgt op. Man føler, at der bliver taget hånd om en, og at det input, man kommer med, bliver taget seriøst. Bare det at man ved, at de er der for at hjælpe. Når der står en, der rent faktisk gerne vil hjælpe dig, så er det bare om at gribe det og selv bidrage".

Eksempel 2

Interviewperson: "Jeg kunne bare tage fat i hende, så blev der taget hånd om det. Den tillid, hun har vist mig, den skulle jeg også honorere. Så har jeg gidet kæmpe".

Det er karakteristisk for sagerne med progression, at den oplevede håndtering af barrierer er medvirkende til, at modviljen mod nye indsatser, der ofte er den første reaktion fra de voksne på grund af tidligere erfaringer med kommunen, falder i takt med oplevelsen af handling fra kommunens side.

Figur 50. Data om betydning af håndtering af oplevede barrierer

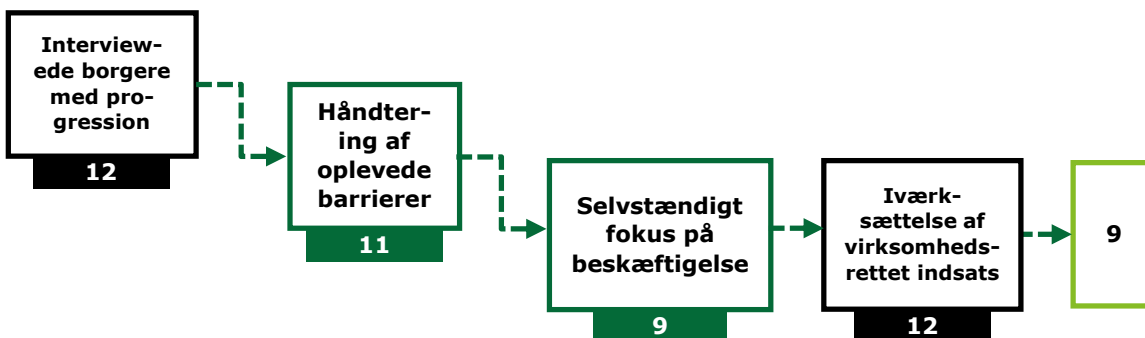

4.7.3 Koordinators håndtering af oplevede barrierer giver mulighed for selvstændigt fokus på beskæftigelse og igangsættelse af virksomhedsrettede indsatser

Analysen af casedata viser, at borgerne lægger vægt på, at i det øjeblik, det er muligt at koble arbejdet med beskæftigelse fra de øvrige problematikker, der måtte være til stede i den enkelte familie, fordi der tages hånd om disse, så bliver det lettere at arbejde med beskæftigelse som et personligt mål. Dette sker, fordi det bliver muligt at se beskæftigelse som noget, der udøver positiv indflydelse og ikke er modstridende med en løsning af de udfordringer, der er i forhold til familielivet.

Med afkoblingen er det afgørende, at der samtidig tages hensyn til de øvrige problematikker for at opnå et positivt samspil med borgerne. Det er ikke en løsning af alle øvrige problemer, der skal til, for at skabe rum til at kunne arbejde beskæftigelsesrettet – bare dét, at borgeren får en oplevelse af, at der bliver arbejdet i samme retning, og at der vil blive taget hånd om diverse udfordringer, gør borgeren i stand til at åbne op for muligheden for eksempelvis at komme i praktik.

Figur 51. Data om betydning af håndtering af oplevede barrierer

Analysen peger dermed på, at indsatser på familiesiden og beskæftigelsesdelen godt kan iværksættes tidligt i arbejdet med familierne, hvis der på koordinationsiden bliver taget højde for, at borgerne bliver hørt i forhold til deres oplevede barrierer, og at der udvises handling fra kommunens side.

Eksempel

Interviewperson: "Koordinator var der hele vejen igennem. Det gjorde forskellen, at hun bare gav mig et los i røven. Hun skubbede mig. Jeg havde været i projektet i lidt over et år på det tidspunkt, men hvis hun havde gjort det lige, da jeg kom ind i projektet, så havde jeg sagt, at jeg ikke var klar til det. Jeg tror, de har været gode til at aflæse, hvornår jeg havde brug for sparket bagi. Den sejr, jeg kom ud med bagefter efter at være kommet i praktik, betød meget. Der skulle være ro på først, før det lykkedes. Det betyder rigtig meget, at jeg ikke skal spekulere på økonomi mv. Der er kommet styr på det, så jeg kan fokusere på arbejde. Jeg skal ikke rende og tænke på alle mulige andre ting".

Tre ud af de 12 interviewpersoner fremhæver dog samtidig, at det ikke må ske for brat, idet de selv peger på, at de ofte vil finde på undskyldninger eller reagere med modstand, hvis de oplever, at tingene skrider frem for hurtigt. Borgerne fremhæver, at den gradvise modning i fællesskab med familiekoordinatoren giver dem en følelse af godt at kunne bygge på i forhold til arbejdsmarkedet.

4.7.4 Konklusion: hypotese 4

Ovenstående analyse af casedata giver anledning til udledning af følgende hypotese:

Håndtering af borgerens oplevede barrierer skaber grundlag for samarbejde om beskæftigelsesindsatsen, hvilket øger chancerne for progression (jf. figur 52).

Figur 52. Hypotese 4 i overblik

Når borgeren ser, at der bliver taget hurtigt og effektivt hånd om oplevede barrierer, giver det en oplevelse af at blive hørt. Dette giver borgeren overskuddet til at begynde at tænke på sig selv og sin situation på arbejdsmarkedet. Det sker dels ved fjernelse af nogle bekymringer, som før har medført, at beskæftigelse var uoverskueligt og urealistisk, dels ved, at det giver borgerne en oplevelse af, at de bliver taget seriøst, og de bliver derved mere motiveret for samarbejde. Dette leder til et samarbejde om beskæftigelsesindsatsen, der ikke var til stede før, og som øger chancerne for progression.

Deloitte.

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser indenfor revision, consulting, financial advisory, risikostyring, skat og dertil knyttede ydelser til både offentlige og private kunder i en lang række brancher. Deloitte betjener fire ud af fem virksomheder på listen over verdens største selskaber, Fortune Global 500®, gennem et globalt forbundet netværk af medlemsfirmaer i over 150 lande, der leverer kompetencer og viden i verdensklasse og service af høj kvalitet til at håndtere kundernes mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Vil du vide mere om, hvordan Deloitte omkring 245.000 medarbejdere gør en forskel, der betyder noget, så besøg os på Facebook, LinkedIn eller Twitter.

Deloitte er en betegnelse for en eller flere af Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar ("DTTL"), dets netværk af medlemsfirmaer og deres tilknyttede virksomheder. DTTL og alle dets medlemsfirmaer udgør separate og uafhængige juridiske enheder. DTTL (der også betegnes "Deloitte Global") leverer ikke selv ydelser til kunderne. Vi henviser til www.deloitte.com/about for en udførlig beskrivelse af DTTL og dets medlemsfirmaer.